

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ TASK-BASED LEARNING ДЛЯ РОЗВИТКУ

Назва теми

АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ

СТАРШИХ КЛАСІВ

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література
(англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література
(німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

Шифр КвР.СОА.23236.01.02

Виконав студент 2 курсу група СОАм-23-1

Шифр

Підпис

Іван ДРИГА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник** канд. філол. наук, доц.

Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Олена ДОРОФЄЄВА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер канд. пед. наук, доц.

Підпис

Світлана КОРОЛЬ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації

16 грудня
Дата

Підпис

Наталія БІДЮК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

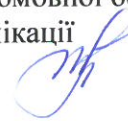
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)Галузь знань 01 Освіта /ПедагогікаСпеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри іншомовної освіти
і міжкультурної комунікації

02.09.2024

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУДруга Чван Олександрівна

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи

Використання методу Task-Based Learning для розвитку англійської комунікативної компетентності в учнів старшої школи

Керівник роботи

Дорошенко О.М., канд. філол. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 26.08.2024 р. № 60, додаток № 3

2 Строк подання студентом роботи на кафедру 16.12.2024 р.

3 Вихідні дані до роботи Кваліфікаційна робота склад з 2х розділів, висновків, переліку джерел посилань, додатків експертно-методична газета в ЗСД

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. З'ясувати теорет. положення щодо розвитку англ. комунік. компетентності за допомогою методу TBL. експертно-методично перевірити ефективність запропонованої роботи

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

новітньої метод. функц.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1-2	Дорожєва О. М., доцент	02.09.2024 <i>МД</i>	02.09.24 <i>МД</i>

7 Дата видачі завдання 09.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1. Теоретичні засади розвитку анал. комп. кадрів. Чинні старших класів за допомогою ТВЛ.	2.09.24 - 30.09.24	Виконано
2. Експериментальне моделювання за допомогою методу ТВЛ.	1.10.24 - 31.10.24	Виконано
3. Експериментальна робота з дослідженням рефератів та написання висновків	01.11.24 - 30.11.24	Виконано
4. Технічне оформлення та перевірка на тиждень. Підготувати до публічного захисту	01.12.24 - 16.12.24	Виконано

Студент

МД

Підпис

Іван Діма

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

МД

Підпис

Олена Дорожєва

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Дрига І. О. Використання методу Task-Based Learning для розвитку англomовної комунікативної компетентності в учнів старшої школи. – Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. філ. наук, доцент Дорофєєва О. М. – Хмельницький, 2024.

Загальний обсяг роботи становить 91 сторінка, з них – 73 сторінки основного тексту. Робота містить 76 джерел посилань.

Ключові слова: Task-Based Learning, комунікативна компетентність, інтерактивне навчання, старша школа, міжкультурна комунікація, іноземна мова, англійська мова.

У цій магістерській роботі досліджується ефективність використання методу Task-Based Learning для розвитку англomовної комунікативної компетентності в учнів старшої школи.

У роботі проводиться ґрунтовний аналіз наукових підходів до розвитку комунікативних навичок, враховуючи когнітивні, психологічні та соціальні особливості старшокласників. Розкрито переваги інтерактивних методів навчання, зокрема TBL, для підвищення мотивації, ефективності навчання та впевненості учнів. Експериментальна частина роботи містить розробку та впровадження моделі уроків із використанням Task-Based Learning, а також порівняння результатів навчання у контрольній та експериментальній групах.

Підпис автора

16.12.2024
Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Dryha I. O. Using the Task-Based Learning Method to Develop High School Students' Communicative Competence in English. – Qualification work.

Qualification work for obtaining Master's degree in specialty 014.02 Secondary education. Language and Foreign Literature (English). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Philology), Associate Professor Dorofeyeva O. M. – Khmelnytskyi, 2024.

The work consists of 91 pages, including 73 pages of the main text. The work contains 76 reference sources.

Keywords: Task-Based Learning, communicative competence, interactive learning, high school, intercultural communication, foreign language, English language.

Qualification work explores the effectiveness of using the Task-Based Learning method to develop high school students' communicative competence in English.

The work conducts clear analysis of scientific approaches to developing communication skills, considering the cognitive, psychological, and social characteristics of high school students. It reveals the advantages of interactive teaching methods, particularly TBL, in enhancing student motivation, learning efficiency, and confidence. The experimental part of the study includes the development and implementation of lesson models using Task-Based Learning, as well as a comparison of learning outcomes between control and experimental groups.

Author's signature

16.12.2024

The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	7
1 Теоретичні засади розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів за допомогою методу Task-Based Learning	10
1.1 Психологічні та когнітивні особливості процесу навчання іноземній мові у старшій школі	10
1.2 Аналіз наукових підходів до трактування комунікативної компетентності	24
1.3 Специфіка розвитку комунікативної компетентності в учнів старших класів	31
1.4 Аналіз ключових принципів методу Task-Based Learning.....	38
1.5 Порівняльний аналіз методу Task-Based Learning із традиційними методами викладання англійської мови	43
2 Експериментальна перевірка ефективності методу Task-Based Learning для розвитку англомовної комунікативної компетентності в учнів старших класів.....	50
2.1 Характеристика критеріїв та рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності в учнів старших класів	50
2.2 Розробка експериментальної моделі навчання для розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів за допомогою методу Task-Based Learning.....	58
2.3 Порівняльна характеристика рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів КГ і ЕГ	74
Висновки	77
Перелік джерел посилання	80
Додаток А Зміст доекспериментального тестування на рівень англомовної лінгвістичної компетентності в учнів старших класів	87

Додаток Б Зміст доекспериментального тестування на рівень письмової
англомовної комунікативної компетентності в учнів старших класів 89

Додаток В Зміст доекспериментального тестування на рівень усної
англомовної комунікативної компетентності в учнів старших класів 90

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Актуальність дослідження обумовлена зростаючою необхідністю розвитку комунікативних навичок учнів десятих та одинадцятих класів. У контексті вивчення іноземних мов, особливо англійської мови, важливим є не лише володіння лексикою та граматикою, але й здатність ефективно взаємодіяти та висловлювати свої думки.

Ціллю цієї роботи є дослідження ефективності методу Task-Based Learning (TBL) у порівнянні з іншими, більш традиційними методами викладання англійської мови, такими як Grammar-Translation Approach чи Audio-Lingual Approach. Під час цього дослідження ми намагатимемося зрозуміти які методи більше відповідають сучасним вимогам підготовки учнів до ефективного спілкування в англійськомовному середовищі.

Актуальна наукова проблема: як застосування методу Task-Based Learning (TBL) може сприяти розвитку англійськомовних комунікативних навичок учнів старших класів? Ця проблема стає ключовою в контексті пошуку нових підходів до викладання англійської мови, спрямованих на практичне застосування отриманих знань у реальних ситуаціях.

Основним завданням дослідження є виявлення ефективності методу TBL у покращенні комунікативних навичок учнів. Це передбачає аналіз результатів, отриманих в процесі застосування цього методу, порівняння їх з традиційними підходами та формулювання рекомендацій щодо оптимального використання TBL в навчальному процесі.

Таким чином, дослідження спрямоване на розвиток практичних методів викладання англійської мови, які сприятимуть підвищенню рівня комунікативних навичок учнів старших класів, забезпечуючи їхню успішну адаптацію до сучасного міжнародного спілкування.

Серед нормативних документів, що відображають ключові аспекти навчання і викладання англійської мови, можна виділити: Закон України «Про освіту» (2017 р.); «Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 роки» (2014 р.);

«Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи» (2017 р.); «Методичні рекомендації щодо викладання у 2024/2025 навчальному році англійської мови (іноземних мов)» (2024 р.) та ін.

Питанням розвитку комунікативної компетентності з використанням різних методів навчання займалось багато науковців та методистів. Серед вітчизняних дослідників можна відзначити: О. Бігич, Н. Бурда, О. Вільхуватський, Л. Ільченко, О. Касаткіна, Т. Ковальчук, О. Литвиненко, О. Пометун, О. Савченко та інші. Серед зарубіжних науковців, що досліджували питання ефективного викладання англійської мови, варто відзначити: М. Кенел (M. Canale), Д. Гаймс (D. Hymes), М. Кенвіт (M. Kenwit), Д. Ларсен-Фрімен (D. Larsen-Freeman) та інші.

Дослідженням основних аспектів використання методу Task-Based Learning у процесі навчання англійської мови досліджували такі вітчизняні науковці: Н. Бібік, С. Гончаренко, О. Плахтій, О. Пометун та інші. До іноземних вчених які займались дослідженням доцільності використання методу Task-Based Learning належать: М. Байгейт. (M. Bygate), Е. Род (E. Rod), Д. Нунан (D. Nunan), П. Скіхан (P. Skehan) та багато інших.

Навчально-методичне забезпечення з питань викладання англійської мови, зокрема методів розвитку комунікативної компетентності, представлено такими підручниками та посібниками: Р. Мерфі (R. Murphy) «English Grammar in Use», К. Джонсон (K. Johnson) «An Introduction to Foreign Language Learning and Teaching», Д. Ларсен-Фрімен (D. Larsen-Freeman) «Communicative Language Teaching in Action» та багато інших.

Проте, питання розвитку комунікативної компетентності в учнів старших класів за допомогою методу Task-Based Learning залишається недостатньо дослідженим. Це і визначило вибір теми моєї дипломної роботи: «Використання методу Task-Based Learning для розвитку англійської комунікативної компетентності в учнів старшої школи».

Об'єкт дослідження – процес розвитку англійської комунікативної компетентності учнів старших класів.

Предмет дослідження – методика розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів з використанням Task-Based Learning.

Мета дослідження – обґрунтувати процес розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів за допомогою методу Task-Based Learning та експериментально перевірити його ефективність та доцільність його впровадження в освітній процес.

Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити його **основні завдання**:

1. Провести аналіз наукової та науково-методичної літератури щодо розвитку англомовної комунікативної компетентності.
2. Схарактеризувати особливості розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів.
3. Розробити модель експериментального навчання з використанням методу Task-Based Learning, що спрямовані на розвиток англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів.
4. Експериментально перевірити ефективність розробленого комплексу завдань у шкільному навчальному процесі.

Методи дослідження, що використовувалися для вирішення поставлених завдань на різних етапах: аналіз наукової та науково-методичної літератури, спостереження, анкетування, порівняння, експеримент задля перевірки ефективності використання методу Task-Based Learning для розвитку англомовної комунікативної компетентності, розрахунок динаміки успішності.

Практичне значення даної роботи полягає в тому, що її можна використовувати як інформацію для теоретичних і практичних занять з методики викладання англійської мови, а також для створення підручників і навчально-методичних посібників для викладання англійської мови в навчальних закладах.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, переліку джерел посилання (61 найменувань, з них 40 іноземними мовами) та 3 додатки. У роботі містяться 3 таблиці та рисунків. Повний обсяг тексту складає 87 сторінок, основний зміст викладено на 72 сторінках.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ TASK-BASED LEARNING

1.1 Психологічні та когнітивні особливості процесу вивчення англійської мови учнями старших класів

Процес вивчення іноземної мови старшокласниками є складним і багатограним процесом, який охоплює різні когнітивні, психологічні, емоційні та соціальні аспекти. На цьому етапі розвитку учні старших класів можуть істотно покращити свої мовні навички завдяки розвитку когнітивних функцій, критичного та абстрактного мислення, а також здатності до самостійного навчання [1, с. 35]. Крім того, цей етап має вирішальне значення для розвитку емоційної зрілості, що дозволяє учням краще розуміти свої почуття, ефективно керувати ними та вміло взаємодіяти з іншими в різноманітних соціальних контекстах.

Розвиток когнітивних здібностей старшокласників, характерний для цього етапу розвитку, служить важливим підґрунтям для вдосконалення їхніх мовних навичок. У цьому віці учні здатні до абстрактного мислення, що дозволяє їм аналізувати ситуації з різних точок зору. Така когнітивна гнучкість не лише допомагає їм у розумінні навчальних матеріалів, а й дає змогу робити висновки та переносити знання в різні контексти. Такі здібності сприяють глибшому розумінню граматичних структур, лексики та мовних правил. Здатність до абстрактного мислення дає старшокласникам змогу опанувати складні граматичні конструкції, такі як умовний спосіб, пасивний стан або умовні речення, які є важливими для чіткого формулювання думок [49, с. 54].

На цьому етапі важливо розвивати навички критичного мислення. Старшокласники здатні аналізувати та порівнювати різні джерела інформації, робити висновки та формулювати логічні аргументи. Ці навички необхідні для ефективного вивчення іноземної мови, оскільки учні навчаються не лише аналізувати структуру тексту, а й критично підходити до матеріалу. Наприклад, вивчаючи граматику, учні можуть досліджувати не лише правила, а й можливі

винятки, порівнюючи їх з граматичними конструкціями у рідній мові. Цей процес дозволяє їм краще зрозуміти мовні структури та адаптуватися до нових мовних реалій.

Важливою особливістю цього етапу є розвиток виконавчих функцій, які суттєво впливають на здатність учнів планувати та організовувати свій навчальний процес [2, с. 87]. Ці навички дозволяють їм приймати самостійні рішення, вибудовувати стратегію своєї навчальної діяльності та оцінювати свої досягнення. Такі здібності є важливими для ефективного вивчення іноземної мови, оскільки старшокласники повинні не лише виконувати завдання, але й аналізувати свої помилки, коригувати свої навчальні стратегії та приймати відповідальні рішення щодо організації своєї освітньої діяльності. Наприклад, учні можуть розподіляти час на вивчення нових тем, повторення матеріалу та підготовку до оцінювання.

Окремої уваги заслуговує психологічний розвиток старшокласників, оскільки він суттєво впливає на їхні навчальні здібності. У цьому віці учні активно займаються пошуком власної ідентичності, прагнуть більшої автономії та незалежності. Вони починають ставити під сумнів усталені норми та формувати власні переконання. Цей процес тісно пов'язаний з активним розвитком емоційної зрілості, що дозволяє старшокласникам краще розуміти свої почуття та ефективно взаємодіяти з іншими. Такий розвиток має вирішальне значення для вдосконалення навичок іншомовного спілкування, оскільки емоційна зрілість сприяє кращій адаптації до різних комунікативних ситуацій та реагуванню на емоційні сигнали інших людей, що є важливою частиною комунікативної компетентності [3, с. 42].

Старшокласники, залучені до процесу самопізнання, краще розуміють свої сильні та слабкі сторони. Вони починають оцінювати себе, свої досягнення та наявність прогалин у знаннях, що сприяє розвитку метакогнітивних навичок. Усвідомлення цього дозволяє учням більш свідомо підходити до навчання, планувати своє навчальне навантаження та оцінювати ефективність своїх зусиль [2, с. 45]. У контексті вивчення іноземної мови метакогнітивні стратегії допомагають учням краще організовувати свою діяльність, здійснювати саморегуляцію та коригувати свої навчальні стратегії відповідно до індивідуальних потреб.

Емоційні зміни, які переживають старшокласники, можуть призвести до певних труднощів у навчальному процесі [3, с. 42]. Страх припуститися помилки чи зіткнутися з невдачею, а також підвищена занепокоєність щодо оцінок і зворотного зв'язку можуть створювати психологічні бар'єри, які перешкоджають активному використанню мовних навичок. Наприклад, учні можуть уникати усних завдань або утримуватися від участі в групових дискусіях через страх бути засудженими чи висміяними. У таких ситуаціях дуже важливо створити безпечне і сприятливе середовище, де помилки розглядаються як невід'ємна частина навчального процесу, а учні заохочуються до експериментів і самовираження.

Залучення старшокласників до діяльності, яка дозволяє їм практикувати мову в реальних життєвих контекстах, є важливим кроком у подоланні психологічних бар'єрів. Наприклад, проведення рольових ігор або розігрування сценаріїв, де учні повинні взаємодіяти з носіями мови, може допомогти знизити рівень стресу та підвищити впевненість у собі. Крім того, такий підхід дозволяє учням усвідомити практичну користь від володіння мовою, тим самим підвищуючи їхню мотивацію до подальшого навчання.

Мотивація учнів є важливим елементом у процесі вивчення іноземної мови, особливо в старших класах. Впродовж цього етапу учні починають усвідомлювати, як мовні навички можуть сприяти досягненню їхніх майбутніх академічних та професійних цілей. Старшокласники перебувають на перехідному етапі, коли прагнення до автономії, самовираження та реалізації особистих прагнень стає все більш вираженим. Цей етап розвитку суттєво впливає на їхнє ставлення до вивчення іноземної мови та загальний рівень мотивації [23, с. 36].

Існує два основних типи мотивації, які можуть спонукати до вивчення іноземної мови: внутрішня та зовнішня. Внутрішня мотивація впливає з особистих інтересів і прагнень учнів, таких як бажання подорожувати, спілкуватися з людьми з різних країн або поглибити своє розуміння різноманітних культур. Такі учні не потребують додаткових стимулів, оскільки сам процес навчання є для них цікавим і значущим. Вони вивчають мову не лише для того, щоб

скласти іспити чи отримати високі оцінки, але й для того, щоб відкрити для себе нові можливості для особистісного зростання.

На відміну від цього, зовнішня мотивація зазвичай пов'язана з досягненням конкретних зовнішніх цілей, таких як успішне складання іспитів, вступ до університету або покращення кар'єрних перспектив. Старшокласники, мотивовані зовнішніми факторами, можуть зосередитися на досягненні конкретних результатів, таких як покращення оцінок у школі або підготовка до мовних іспитів, необхідних для вступу до вищих навчальних закладів. Отже, вчителі повинні створювати середовище, яке сприяє обом типам мотивації, пропонуючи цікаві завдання, що відповідають інтересам учнів.

На мотивацію в навчанні суттєво впливає те, як учні сприймають свої можливості щодо досягнення успіху. Важливим фактором, що формує мотивацію, є самоефективність, або віра у власні здібності досягти поставлених цілей. Старшокласники, які відчувають впевненість у своїх можливостях досягти успіху в оволодінні іноземною мовою, з більшою ймовірністю будуть активно залучені до навчального процесу. І навпаки, учні з низькою самооцінкою або страхом невдачі можуть відчувати зниження мотивації. Тому вчителям вкрай важливо створити сприятливе навчальне середовище, в якому учні відчуватимуть підтримку і зможуть ефективно працювати над подоланням своїх слабких сторін.

Для посилення внутрішньої мотивації важливо, щоб учні розуміли, як вивчення іноземної мови сприяє їхньому особистісному та професійному розвитку. Наприклад, старшокласники, які прагнуть побудувати кар'єру в науці, можуть брати участь у міжнародних конференціях, де спілкування іноземною мовою є надзвичайно важливим. Так само учні, які прагнуть досягти успіху в бізнес-секторі, отримують користь від вивчення термінології та виразів, пов'язаних з діловим етикетом і практикою ведення переговорів.

Також важливо, щоб учні відчували практичну користь від вивчення мови. Цього можна досягти, створюючи автентичні контексти для використання мови, такі як участь у міжнародних проєктах, мовні обміни або інтерактивні зустрічі з носіями мови. Залучення учнів до таких практичних завдань дає їм змогу

усвідомити реальні можливості, які відкриваються завдяки володінню іноземною мовою. Крім того, участь у таких заходах допомагає їм усвідомити важливість і необхідність знання іноземної мови для успішної самореалізації в майбутньому [18, с. 116].

Створення умов, що сприяють формуванню позитивної атмосфери на заняттях, є важливим фактором мотивації учнів. Коли вони почуваються невимушено, то більш схильні до активної участі в навчальному процесі. Надання психологічної підтримки, заохочення розвитку інтересу до мови, можливість висловлювати свої думки, не боячись помилитися, сприяють формуванню стійкої мотивації до вивчення іноземної мови. Цей аспект особливо важливий для старшокласників, оскільки їхня самооцінка на цьому етапі є дуже чутливою і легко піддається впливу зовнішніх факторів.

Мотивація може знизитися, якщо учні не відчують прогресу в своєму навчанні. Тому дуже важливо постійно оцінювати їхні зусилля, навіть якщо вони ще не досягли високого рівня успішності. Це може включати як формальне оцінювання, так і позитивний зворотний зв'язок під час виконання завдань або участі в групових заходах. Постійне заохочення та зміцнення впевненості учнів у собі дають їм змогу відчувати свій прогрес, а отже, сприяють підвищенню мотивації до подальшого навчання.

Ще одним важливим аспектом мотивації є розвиток здатності до самостійного навчання. Важливо забезпечити учнів інструментами для самоконтролю, організації навчального процесу та оцінювання своїх досягнень. Наприклад, ведення власного мовного щоденника або створення індивідуальних навчальних планів не лише допомагає учням зосередитися на навчальному процесі, але й дає їм змогу оцінювати свої сильні та слабкі сторони, відповідно коригуючи свої навчальні стратегії.

Інтерактивні методи навчання є невід'ємною складовою ефективного вивчення іноземної мови старшокласниками. Вони дають змогу учням активно долучатися до навчального процесу, розвиваючи не лише мовні навички, а й соціальні компетентності, критичне мислення та вміння вчитися самостійно.

Сучасні освітні методики наголошують на активній участі учнів у процесі здобуття знань, що підвищує їх зацікавленість та мотивацію до навчання [4, с. 124].

Одним з найефективніших інтерактивних методів є рольові ігри, які дозволяють учням моделювати реальні сценарії спілкування. Такий підхід надає можливість практикувати мову в контекстах, які максимально наближені до реальних життєвих ситуацій, що має суттєве значення для розвитку комунікативних навичок [29, с. 100]. Рольові ігри можуть бути зосереджені на різних аспектах життя, від ділового спілкування до повсякденної комунікації, що дозволяє учням використовувати різні мовні структури та лексику. Наприклад, учні можуть виконувати завдання, пов'язані з проведенням інтерв'ю, організацією заходів або вирішенням конфліктів, тим самим покращуючи не тільки свої мовні навички, але й адаптивність у різних соціальних контекстах [9, с. 57].

Ще одним важливим методом є групова робота та дискусії, які покращують навички спілкування в групі, а також уміння слухати та висловлювати свою точку зору. Групові дискусії можуть бути організовані на різноманітні теми, від соціальних питань до наукових досліджень, що дозволяє учням розвивати не лише мовні здібності, а й навички критичного мислення. Наприклад, беручи участь у дискусіях на такі актуальні теми, що стосуються зміни клімату чи впливу технологій на суспільство, учні навчаються формулювати логічні аргументи, розвивати свої ідеї та взаємодіяти з іншими учасниками розмови. Цей процес не лише покращує їхні розмовні навички, але й вчить їх адаптувати свою мову до різних соціальних контекстів.

Проектна робота - це інтерактивний спосіб навчання, який дозволяє учням активно взаємодіяти з матеріалом, використовуючи свої мовні навички для вирішення реальних проблем [14, с. 153]. Наприклад, вони можуть взяти участь у спільному проєкті на тему «Екологічні проблеми в сучасному світі», де перед ними стоїть завдання дослідити різні аспекти проблеми, підготувати презентації, скласти звіти та продемонструвати свої висновки. Такий вид роботи не лише покращує знання мови, але й сприяє розвитку критичного мислення, організаторських здібностей та вміння працювати в команді.

Крім того, проектне навчання дозволяє учням інтегрувати знання з різних дисциплін, таких як історія, географія та природничі науки, з їхніми мовними навичками. Такий міждисциплінарний підхід сприяє глибшому розумінню предмета, оскільки учні вивчають не тільки мову, а й те, як застосовувати її в практичному контексті. Наприклад, учні, що беруть участь у проекті, пов'язаному з охороною навколишнього середовища, мають змогу вивчати відповідну термінологію, водночас досліджуючи культурні особливості, а також економічні та соціальні аспекти, пов'язані з цією темою [24, с. 43].

Одним із найефективніших інструментів підвищення мотивації учнів є впровадження цифрових технологій. Мобільні додатки, онлайн-курси та віртуальні платформи для обміну досвідом дають змогу працювати з цікавими та актуальними для них матеріалами, поданими у зручному для них форматі [7, с. 100]. Наприклад, використання таких платформ, як Duolingo або Quizlet, для закріплення лексики та граматичних правил дозволяє учням працювати самостійно в будь-який час і отримувати миттєвий зворотній зв'язок.

Цифрові технології також спрощують віртуальні зустрічі з носіями мови, надаючи учням можливість практикувати реальне спілкування, порівнювати свої мовні навички з носіями мови та вносити необхідні корективи на практиці. Цей аспект є надзвичайно важливим для розвитку міжкультурної компетентності, оскільки учні можуть ознайомитися з культурою іншої країни, її традиціями та особливостями спілкування, тим самим розширюючи свій кругозір та поглиблюючи розуміння мови.

Інтеграція сучасних технологій створює навчальне середовище, яке є динамічним, адаптивним і цікавим для учнів. Воно сприяє створенню атмосфери, сприятливої для досліджень та відкриттів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів є важливим етапом освітнього процесу, оскільки воно дає змогу відстежувати рівень успішності учнів, а також виявляти їхні сильні та слабкі сторони мовної компетентності. У контексті викладання іноземних мов, особливо у старших класах, важливо використовувати різноманітні методи оцінювання, які сприяють розвитку самосвідомості учнів,

їхньої здатності до самооцінювання та рефлексії. Зворотній зв'язок відіграє надзвичайно важливу роль у процесі оцінювання, оскільки він допомагає учням виправляти помилки та вдосконалювати свої навички.

Однією з важливих форм оцінювання є формувальне оцінювання, яке покликане підтримувати учнів протягом усього навчального процесу та дозволяє відстежувати їхній прогрес без підвищення рівня стресу чи тривоги. Цей тип оцінювання дозволяє учням побачити свій прогрес на кожному етапі навчання, тим самим підвищуючи їхню мотивацію і даючи їм можливість активно коригувати свої навчальні стратегії.

Формувальне оцінювання охоплює регулярні вікторини, тести, письмові завдання та усні відповіді, під час яких учні мають можливість продемонструвати свій рівень володіння англійською мовою. Важливо, щоб така форма оцінювання не сприймалася учнями як каральний захід чи джерело стресу, а скоріше як інструмент для виявлення слабких місць у навчанні та можливість для вдосконалення.

Для забезпечення ефективності формувального оцінювання важливо, щоб зворотний зв'язок був чітким і конструктивним. Наприклад, після того, як учні виконали тест або завдання, вчитель повинен не лише оцінити правильність їхніх відповідей, але й пояснити, де учні припустилися помилок, і дати вказівки, як виправити ці помилки. Крім того, дуже важливо надавати учням можливість повторити завдання або виправити свої помилки, оскільки це сприятиме глибшому розумінню матеріалу.

Ще одним важливим компонентом оцінювання є самооцінювання, яке дає змогу учням самостійно аналізувати свої досягнення та відстежувати свій прогрес. Самооцінювання сприяє розвитку рефлексивних навичок і допомагає учням зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, а також визначити найбільш ефективні для себе методи навчання. Дуже важливо, щоб учні навчилися критично оцінювати свої помилки та успіхи, оскільки це дає їм змогу активно керувати власним навчанням і вдосконалювати свої мовні навички.

Вчителі можуть застосовувати різні стратегії для розвитку навичок самооцінювання серед старшокласників. Наприклад, вони можуть заохочувати учнів вести мовний щоденник, у якому вони документують свої досягнення, труднощі та стратегії їх подолання. Така практика дозволить учням більш свідомо підходити до навчання та розвивати свою здатність до саморефлексії. Окрім того, важливо надавати учням можливість обговорювати свої успіхи з однолітками, оскільки це дозволить їм отримати додатковий зворотній зв'язок і оцінити свої досягнення в контексті спільної діяльності [58, с. 617].

Взаємне оцінювання також є важливим методом оцінювання, який сприяє розвитку комунікативних та соціальних навичок учнів. У процесі взаємного оцінювання учні здійснюють перевірку робіт своїх однокласників, що дозволяє їм навчитися аналізувати лінгвістичні структури та стратегії, які використовують інші, а також отримати альтернативну точку зору на власну роботу [6, с. 24]. Дуже важливо навчити учнів надавати конструктивний і корисний зворотний зв'язок під час взаємного оцінювання, щоб воно сприяло їхньому зростанню, а не ставало джерелом стресу чи конфліктів.

Одним із важливих методів оцінювання є оцінювання на основі проєктів, яке є особливо ефективним, коли застосовуються інтерактивні методи навчання. В рамках проєктної роботи учні мають можливість продемонструвати свої мовні навички в контексті реальних завдань, які потребують застосування лексики, граматики та навичок міжкультурної комунікації [13, с. 101]. Наприклад, готуючи груповий проєкт, учні можуть брати участь у створенні презентації, організації заходу або написанні дослідницької роботи іноземною мовою, таким чином покращуючи свої мовні навички, одночасно розвиваючи критичне мислення, творчість та навички роботи в команді.

Оцінювання на основі проєктів дозволяє учням продемонструвати свої досягнення в автентичному середовищі, що підвищує їхню мотивацію та сприяє глибшому розумінню матеріалу. Крім того, ця форма оцінювання є сприятливою можливістю для розвитку міжкультурної компетентності, оскільки учні можуть

працювати з матеріалами, що відображають різні культури і традиції, навчаються аналізувати і порівнювати різні точки зору на одне й те саме питання.

Підсумкове оцінювання має важливе значення, оскільки воно відображає досягнення учнів за певний проміжок часу. Однак дуже важливо, щоб ці оцінки не слугували єдиним показником успішності учнів. Вони мають ґрунтуватися на різних аспектах навчання, включаючи усні та письмові завдання, участь у групових дискусіях, виконання індивідуальних завдань і проєктів. Забезпечення справедливого і прозорого процесу оцінювання, що базується на чітких критеріях, має важливе значення для того, щоб допомогти учням зрозуміти фактори, які вплинули на їхні оцінки.

Подолання психологічних бар'єрів є ще одним із основних аспектів ефективного вивчення іноземної мови, особливо для старшокласників, які перебувають у фазі активного когнітивного та емоційного розвитку. Для досягнення оптимальних результатів у вивченні мови важливо створити середовище, яке знижує рівень стресу, тривоги та невпевненості, що може виникати під час мовленнєвої практики. Психологічний бар'єр, що виникає через страх зробити помилку, відчуття недосконалості свого володіння мовою або порівняння з однолітками, є значною перешкодою на шляху до підвищення рівня комунікативної компетентності.

Одним із найпоширеніших психологічних бар'єрів є тривожність під час вербальної комунікації. Для багатьох старшокласників публічні виступи або навіть відповіді на запитання вчителя можуть викликати значну тривогу, що негативно впливає на їхню здатність спілкуватися іноземною мовою. Це може призвести до мовленнєвого блокування або надмірної самокритики, що заважає учням ефективно використовувати набуті знання. Вкрай важливо, щоб навчальний процес був побудований таким чином, щоб учні могли вільно і без страху висловлювати свої думки.

Один із способів подолання цього бар'єру - створення сприятливої психологічної атмосфери на уроках. Педагоги можуть допомогти зменшити тривожність за допомогою створення позитивної мотивації, підтримки та

заохочення. Наприклад, дуже важливо підкреслювати, що помилки є невід'ємною частиною навчального процесу, а не негативним явищем. Вчителі можуть використовувати конструктивний зворотний зв'язок, при якому вони не лише виявляють помилки, але й надають пропозиції щодо їх виправлення. Така практика допомагає учням покращити свої мовні навички, водночас зміцнюючи їхню впевненість у собі.

Ще одним важливим заходом є створення середовища, сприятливого для практики без оцінювання, особливо на тих етапах, коли учні ще не повністю впевнені у своїх мовних здібностях. Наприклад, можна організовувати неформальні заняття, де учні не будуть змушені перейматися оцінками чи виконанням завдань під час оцінювання, що дасть їм змогу займатися розмовною практикою з однолітками чи інструкторами. Це може відбуватися у формі відкритих дискусій на задані теми або рольових ігор, що дозволяє учням покращити свої мовні навички та зменшити страх спілкування іноземною мовою.

Важливим аспектом подолання психологічних бар'єрів є підвищення самооцінки учнів. Цього можна досягти за допомогою постійного позитивного зворотного зв'язку, визнання навіть незначних досягнень та створення можливостей для учнів продемонструвати свої досягнення. Наприклад, участь у різноманітних мовних конкурсах, презентаціях чи заходах, де учні можуть продемонструвати свої знання перед однолітками, сприяє формуванню позитивного відчуття успіху. Такий досвід сприяє розвитку їхньої впевненості в собі та надає додаткову мотивацію для майбутніх досягнень.

Особливу увагу слід звернути на психологічну підтримку учнів, особливо тих, хто має проблеми із самооцінкою або надмірно зосереджений на своїх слабких сторонах. Для вирішення цієї проблеми можна використовувати такі методи, як індивідуальні консультації та спеціалізовані тренінги, спрямовані на підвищення самосвідомості та емоційної зрілості. Психологічна підтримка, яку надають вчителі в таких ситуаціях, має вирішальне значення, оскільки вона допомагає учням краще зрозуміти свої власні емоції та навчитися керувати стресом і тривогою, тим самим покращуючи їхню готовність до навчання.

Взаємодія на уроках також відіграє важливу роль у подоланні психологічних бар'єрів. Учні повинні мати можливість взаємодіяти один з одним не лише під час формальних уроків, а й у більш неформальній обстановці, де немає жорсткої структури чи тиску. Спільна робота в парах або малих групах дозволяє учням почуватися більш невимушено, тим самим знижуючи рівень стресу. Наприклад, під час дискусій або творчих завдань учні можуть висловлювати свої ідеї, не боячись критики з боку однолітків, що сприяє підвищенню впевненості та заохочує до активної участі в навчальному процесі.

Іншим важливим інструментом подолання психологічних бар'єрів є розвиток емоційного інтелекту учнів. Це здатність розпізнавати та розуміти власні емоції, а також здатність співпереживати та взаємодіяти з емоціями інших людей. Учні, з розвиненим емоційним інтелектом, як правило, ефективніше справляються з невдачами, менше засмучуються через помилки і краще реагують на нові виклики. Наприклад, заходи, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту, можуть включати рольові ігри, де учні моделюють різні емоційні реакції в комунікативних сценаріях, що допомагає їм навчитися краще розуміти свої емоції та керувати ними в реальних життєвих ситуаціях [30, с. 122].

Ще одним важливим аспектом є підготовка учнів до публічних виступів. Багато з них відчують тривогу, коли виступають перед своїми однолітками, що заважає їм розвивати мовні навички. Щоб подолати цей бар'єр, можна використовувати спеціальні техніки, такі як дихальні вправи, методи зниження стресу або стратегії візуалізації. Підготовка до публічних виступів має включати не лише вербальну практику, а й елементи психологічної підготовки, які допоможуть учням впоратися зі своїм хвилюванням і підвищити рівень впевненості в собі.

Розвиток міжкультурної компетентності є важливим аспектом іншомовної освіти, особливо в епоху глобалізації, коли культурна взаємодія є фундаментальним компонентом повсякденного життя. Для учнів старших класів процес вивчення мови виходить за рамки простого засвоєння граматичних правил або лексики; він вимагає глибокого занурення в культуру, пов'язану з цією мовою.

Міжкультурна компетентність включає усвідомлення, розуміння та здатність орієнтуватися в культурних відмінностях, що є життєво важливими для успішної комунікації в глобальному контексті.

На цьому етапі навчання від старшокласників очікується не лише знання мови, а й розуміння культурних особливостей, які можуть впливати на комунікацію. Розвиток міжкультурної компетентності охоплює різні складові, починаючи від розуміння традицій та свят різних культур і закінчуючи вмінням коригувати свою поведінку та мовлення відповідно до соціального та культурного контексту. Наприклад, учень, який має намір вивчати іноземну мову в університеті за кордоном або працювати в міжнародній компанії, повинен знати не лише мову, а й звичаї та етикет країни, яку він планує відвідати.

Важливим елементом розвитку міжкультурної компетентності є розуміння культурних особливостей, включаючи манери поведінки, мовний етикет і соціальні норми. У різних культурах спілкування може набувати різних форм, і те, що вважається прийнятним в одному культурному контексті, може сприйматися негативно в іншому. Наприклад, в одних країнах публічне висловлення власної думки може вважатися нормальним, тоді як в інших це може розглядатися як прояв неповаги до старших або авторитетних осіб. Старшокласники, у яких сформована міжкультурна компетентність, краще орієнтуються в таких ситуаціях, що дозволяє їм налагоджувати успішніші міжкультурні зв'язки.

Міжкультурна компетентність охоплює здатність розпізнавати і шанувати різноманітність форм мовного вираження, включаючи діалекти, акценти і регіональні відмінності. Для учнів важливо розуміти, що кожна мова має унікальні характеристики, сформовані культурними традиціями та історичним контекстом конкретних регіонів. Наприклад, вивчення англійської мови передбачає знайомство не лише з британським варіантом, але й з американським, австралійським та канадським, оскільки кожна країна має свої мовні особливості. Розуміння цього дозволяє учням покращити свої мовні навички, а також виховує більшу відкритість до різних форм комунікації.

У процесі розвитку міжкультурної компетентності слід вивчати культурні цінності, звичаї, історію, літературу та мистецтво країн, мови яких вивчаються. Такий підхід дозволяє учням глибше зрозуміти мову, оскільки вона нерозривно пов'язана з культурою. Наприклад, вивчення англійської мови за допомогою аналізу літератури може допомогти учням осягнути нюанси англомовних культур, включаючи їхні моральні погляди, традиції та соціальні устрої.

Розвиток міжкультурної компетентності потребує не лише вивчення теоретичних матеріалів, а й активної взаємодії з носіями мови. Одним з найефективніших методів досягнення цього є участь у міжнародних проєктах, таких як програми обміну, стажування або спільні дослідницькі ініціативи. Наприклад, учні можуть брати участь у міжнародних онлайн-дискусіях або співпрацювати з однолітками з інших країн у рамках освітніх проєктів. Такий підхід не лише забезпечує мовну практику, але й надає можливість напряду взаємодіяти з різними культурами, обмінюватися досвідом та дізнаватися про особливості різних народів.

Крім того, важливо, щоб учні навчилися застосовувати міжкультурні знання в практичному контексті. Цього можна досягти, створюючи сценарії, в яких учні повинні використовувати своє розуміння культурних відмінностей для вирішення конкретних проблем. Наприклад, у рамках групового проєкту учні можуть створювати ситуації, засновані на культурних звичаях певної країни, і обговорювати, як ці звичаї можуть впливати на комунікацію та міжособистісні стосунки [31, с. 39]. Такий підхід дає змогу учням не лише засвоїти теоретичні аспекти міжкультурної комунікації, а й застосувати ці знання в реальних ситуаціях.

Комплексний підхід до вивчення іноземних мов, який охоплює розвиток когнітивних здібностей, мотивацію, інтерактивні методи, психологічну підтримку та міжкультурну компетентність, є важливим для ефективного формування комунікативної компетентності старшокласників [5, с. 47]. Завдяки такій стратегії учні не лише досягають високого рівня володіння мовою, а й готуються до спілкування в різних соціальних, академічних і професійних контекстах.

1.2 Аналіз наукових підходів до трактування комунікативної компетентності

Поняття комунікативної компетентності є фундаментальним у галузі лінгвістики, філології та іншомовної освіти. Воно охоплює навички та здібності, що є необхідними для ефективного спілкування. Термін «комунікація» походить від латинського слова *communicatio*, що означає «єдність», «передача», чи «з'єднання». Поняття «комунікація» трактується як «спілкування, обмін думками, інформацією та ідеями». У сучасній науковій літературі комунікацію розглядають як дію (одноосібний процес передачі сигналів без зворотного зв'язку), як взаємодію (двосторонній обмін інформацією), або як комунікативний процес, в якому комунікатори по черзі виступають в ролі як джерела, так і одержувача інформації.

В основу поняття комунікативної компетентності покладено теорію Ноама Хомського про лінгвістичну компетентність, де він відокремлює знання граматичних правил від їхнього фактичного використання в мовленні. За його твердженням, лінгвістична компетентність означає явне або приховане знання мовних правил, яке дозволяє мовцям утворювати нові граматично правильні речення та розпізнавати помилки. У своїх працях він розмежовує поняття «компетентність» як знання мовних правил та «виконання» як безпосереднє застосування мови у реальних ситуаціях. Такий підхід, зосереджений на ідеальному мовцеві-слухачеві в повністю гомогенному мовному середовищі, значною мірою ігнорує практичне застосування мови.

Проте, розглядаючи цю концепцію в динаміці, Д. Хаймс розширює межі цього поняття пропонуючи термін «комунікативна компетентність». Він застосовував його для відображення наступних ключових пунктів щодо знання та використання мови:

1. Здатність ефективно використовувати мову передбачає знання того, як правильно вживати її в будь-якому відповідному контексті;
2. Здатність говорити і розуміти мову не ґрунтується виключно на граматичних знаннях;

3. Те, що вважається доречною мовною поведінкою, залежить від контексту і може включати в себе різні форми, наприклад говоріння, письмо, спів, свист і т.д.;
4. Вивчення того, що вважається доречною мовою відбувається в процесі соціалізації.

На його думку, мовці повинні брати до уваги такі фактори, як аудиторія, мета та контекст під час спілкування. До прикладу, використання формальної мови під час офіційних ділових зустрічей та неформальної мови під час спілкування з друзями ілюструє думку Хаймса про те, що саме контекст визначає те, якою повинна бути ефективна комунікація. [117]

Хаймс вважає, що для повноцінного спілкування недостатньо лише граматичних знань, необхідно враховувати соціокультурний контекст, розуміння комунікативної доречності в різних ситуаціях та мовну адаптивність. Комунікативна компетентність, на його думку, охоплює здатність мовця не тільки створювати граматично правильні висловлювання, а й відповідно реагувати на різні соціальні ситуації, що вимагає знань про те, з ким, де та як використовувати певні мовні конструкції. Наприклад, у французькій мові необхідно знати, коли звертатися до співрозмовника як «*vous*» (офіційно) або «*tu*» (неофіційно), що й демонструє розуміння соціальних норм і правил.

З точки зору Хаймса, лінгвістична теорія не може бути повноцінною, якщо вона зосереджується лише на абстрактному знанні граматики, ігноруючи фактори, що виникають у реальних комунікативних ситуаціях. Він стверджує, що дихотомія понять «компетентність» та «виконання» є проблематичною, адже знання правил без розуміння умов їхнього застосування не дають повного уявлення про мову. Це розділення також ґрунтується на ідеалізованих абстракціях, таких як однорідність мовної спільноти та ідеальне знання мови. Тому, на думку Хаймса, дослідження мови повинно включати вивчення її фактичного використання, а не лише правил.

Хаймс також додає до визначення комунікативної компетентності соціокультурний аспект. На його думку, комунікативна компетентність включає не лише лінгвістичну складову, а й соціальні та культурні навички, необхідні для

ефективного спілкування. Мовець має розуміти, коли доречно використовувати ту чи іншу мовну форму в залежності від ситуації, а також бути здатним оцінити комунікативні навички інших. Це дозволяє мовцеві орієнтуватися в гетерогенності мовної спільноти, змінювати стилі спілкування в залежності від ситуації та адаптувати свою поведінку до соціальних норм.

Завдяки своїм дослідженням Хаймс пропонує нову структуру для вивчення комунікативної компетентності, що базується на аналізі можливості, здійсненності, доцільності та фактичного використання мовлення. Питання доцільності й фактичного використання займають особливе місце в його підході, оскільки саме вони дозволяють врахувати вплив соціального контексту. У такий спосіб Хаймс намагається інтегрувати лінгвістику до науки про соціальну поведінку людини, пропонуючи ширше бачення дослідження мови, яке охоплює як знання, так і використання мовленнєвих форм.

У науковій спільноті тривають активні дискусії стосовно визначення поняття «комунікативна компетентність» та його змісту, включаючи відмінності між поняттями «компетенція» та «компетентність». Один із підходів до розв'язання цієї проблеми пропонує сприймати «компетенцію» як сукупність знань та вмінь, набутих у процесі навчання, а «компетентність» – якістю особистості, що визначає здатність до ефективного використання цих знань у реальних ситуаціях. Таке визначення доповнює поняття комунікативної компетентності, визначаючи її як здатність не лише засвоїти мовні правила, а й адаптувати їх до соціальних умов, що і є ключовою відмінністю між підходами Хомського та Хаймса.

Таким чином, якщо Хомський зосереджує увагу на психолінгвістичній основі знань, в той час як Хаймс розширює це поняття, звертаючи увагу на соціальну та культурну зумовленість мови. Він підкреслює, що знання мовних правил – це лише одна частина компетентності. Важливими є також навички, що дозволяють адаптувати мовлення до конкретних комунікативних ситуацій. В свою чергу, комунікативна компетентність охоплює не лише граматичні знання, але й вміння враховувати соціальні аспекти, роблячи мову ефективним засобом спілкування.

Модель розроблена М. Канейлом та М. Свейном, значно розширила теоретичне розуміння комунікативної компетентності, що до цього була сформульована Д. Хаймсом. Їхня робота у 1980 році адаптувала програми вивчення англійської мови, включивши не лише граматичні навички, а й здатність учнів ефективно комунікувати в реальних ситуаціях.

Модель Канейла та Свейна виділяє чотири основні компоненти комунікативної компетентності:

1. Граматична компетентність – це знання та розуміння правил мови, включаючи лексику, граматичну складову та фонологічні аспекти.
2. Дискурсивна компетентність – це уміння об'єднувати фрази та речення для створення послідовних та зрозумілих текстів, як усних, так і письмових.
3. Соціолінгвістична компетентність – це уміння правильно обирати мовні одиниці, такі як стиль та тон, відповідно до соціального контексту.
4. Стратегічна компетентність – це здатність використовувати різні комунікативні стратегії для подолання певних складнощів під час спілкування, наприклад завдяки перефразуванню та застосуванню міміки та жестів.

Ця модель вплинула на розвиток сучасних методів викладання іноземних мов, таких як комунікативний підхід та Task-Based Learning (TBL). Таким чином, модель Канейла та Свейна, з її акцентом на соціальні та стратегічні аспекти, є основою для багатьох сучасних методик у іншомовній освіті. Вона допомагає учням не лише засвоювати граматичні правила, а й орієнтуватися в різноманітних комунікативних ситуаціях, що є невід'ємною частиною реального спілкування.

Концепція інтерактивної компетентності, розроблена Меріанн Селче-Мурсією, розширює класичні підходи до визначення комунікативної компетентності, зосереджуючись на навичках, необхідних для конструктивної взаємодії з іншими. Вона пропонує модель, що включає в себе п'ять компонентів комунікативної компетентності: дискурсивну, лінгвістичну, акціональну, соціокультурну та стратегічну компетентності. Її інтерпретація особливо

підкреслює прагматичну компетентність, що включає розуміння підтексту, стратегій ввічливості та інтерпретації намірів мовця. Для повноцінного оволодіння мовою потрібно не лише знати лексику і граматику, а й розуміти соціальний контекст та застосовувати культурні і соціолінгвістичні знання на практиці.

Селче-Мурсія разом з колегами, такими як Дорн'єй, розширила ідею прагматичної компетентності, звертаючи увагу на інтерпретацію мовних дій, як-от розпізнавання сарказму чи прихованих значень у розмові. Наприклад, сарказм, натяки чи непрямі прохання потребують тонкого розуміння контексту та інтонації мовця. Інтерактивна компетентність також охоплює соціокультурні навички, включно з нормами ввічливості, які можуть відрізнятися в залежності від культурного середовища, що стає особливо важливим у міжнародному спілкуванні.

Ще одним аспектом інтерактивної компетентності є здатність до «черговості» в діалозі, яка допомагає говорити і слухати у відповідний час, дозволяючи співрозмовникам ефективно взаємодіяти. Ця навичка сприяє більшій зв'язності розмов, адже допомагає уникнути перерв та непорозумінь, що часто виникають під час міжкультурних обмінів. Стратегічна компетентність в моделі Селче-Мурсії доповнює цей процес, дозволяючи мовцям розробляти стратегії, щоб передати свої думки найбільш зрозумілим способом. Ця стратегія може включати перефразування, використання міміки чи жестів для компенсації мовних труднощів, особливо коли мовцю бракує знань про відповідну лексику або структуру речення.

Отже, інтерактивна компетентність у моделі Селче-Мурсії підкреслює важливість глибокого розуміння соціокультурних та прагматичних елементів у спілкуванні, що є необхідним для успішної взаємодії у міжкультурному середовищі. Модель акцентує увагу на адаптивності мовця та його здатності використовувати мову так, щоб це відповідало як граматичним, так і соціокультурним нормам.

Лайл Бахман та Едріан Палмер також розробили свою відому модель комунікативної компетентності, яку вони описали у своїй праці 1996 року, приділивши особливу увагу як організаційним, так і прагматичним аспектам. Їхня

робота базувалася на прагненні розробити інтегративну модель для оцінювання мовної компетентності, яка не лише враховує знання граматики, а й аналізує мовні навички, необхідні для різних соціальних контекстів. Модель Бахмана і Пальмера визначає два головні компоненти комунікативної компетентності, до яких належать організаційна та прагматична компетентність.

Організаційна компетентність зосереджена на мовній структурі та включає граматичні та дискурсивні елементи. Граматична компетентність передбачає знання правил синтаксису, морфології та фонетики, що є базовими для правильної побудови висловлювань. Дискурсивна компетентність, в свою чергу, фокусується на вмінні з'єднувати речення, створюючи послідовний та зрозумілий текст. Завдяки цьому компоненти організаційної компетентності забезпечують структурованість та логічність мовлення на рівні окремих висловлювань та повноцінного тексту.

Прагматична компетентність складається з функціональної, соціолінгвістичної та ілокутивної складових. Функціональна компетентність стосується використання мови для досягнення певних цілей, таких як запити, пропозиції або аргументація. Соціолінгвістична компетентність враховує соціальні фактори під час комунікації, наприклад, вибір відповідного стилю або тону в залежності від контексту чи статусу співрозмовника. Ілокутивна компетентність передбачає розуміння підтексту й соціальних значень, прихованих у висловлюваннях, які допомагають правильно інтерпретувати наміри співрозмовника, навіть коли вони висловлені непрямо або з використанням натяків.

У своїй роботі Бахман і Палмер також розробили інструменти для оцінювання мовної компетентності, спрямовані на аналіз здатності користувачів мови виконувати різноманітні комунікативні завдання. Ця модель набула широкого визнання, особливо в сфері розробки завдань, які дозволяють глибше проаналізувати комунікативну компетентність учнів. Науковці також підкреслювали, що процес оцінювання має бути адаптованим до специфіки завдань, які тестуються, та враховувати соціальні і функціональні аспекти, що впливають на мовну продуктивність.

Модель Бахмана та Пальмера відіграла важливу роль у розвитку методології навчання та оцінювання комунікативної компетентності, зробивши акцент на здатності мовця ефективно взаємодіяти у різних соціальних ситуаціях. Вона також стала важливою складовою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄР), де багато елементів цієї моделі інтегровано у вимоги до мовних компетенцій.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (ЗЄР) пропонують комплексний підхід до визначення комунікативної компетентності, виділяючи три основні компоненти: лінгвістичну, соціолінгвістичну та прагматичну компетентності. Цей підхід спрямований на забезпечення всебічного розвитку мовленнєвих навичок, враховуючи всі аспекти використання мови у реальних ситуаціях.

1. **Лінгвістична компетентність** включає знання граматики, лексики та фонетики. Вона передбачає розуміння мовної системи та її правил, що є необхідним для подальшого розвитку навичок спілкування. Важливою частиною цієї компетентності є здатність до продуктивного та рецептивного володіння мовою: правильне вживання лексичних та граматичних структур при побудові фраз та речень.
2. **Соціолінгвістична компетентність** фокусується на вмінні використовувати мову відповідно до соціального контексту. Це охоплює здатність правильно обирати стиль, тон та інші мовленнєві засоби відповідно до ситуації та співрозмовника.
3. **Прагматична компетентність** стосується уміння ефективно передавати зміст повідомлення та досягати комунікативних цілей. Вона включає розуміння підтексту, значень, що виходять за межі буквального значення слів, та здатність до правильної інтерпретації ілокутивних актів, таких як пропозиції, обіцянки або прохання. Прагматична компетентність допомагає визначити доречні способи передачі інформації, в залежності від ситуації.

У ЗЄР також враховано підхід, орієнтований на виконання завдань, де учні розглядаються як соціальні агенти, які повинні використовувати всі наявні у них ресурси для досягнення поставлених цілей у реальних умовах комунікації. Це

дозволяє вчителям планувати заняття, виходячи з кінцевої мети – виконання конкретного завдання – що допомагає розвивати всі види комунікативних навичок, необхідних для ефективної взаємодії в різних ситуаціях.

Такий комплексний підхід до навчання мови охоплює не лише мовні знання, але й здатність до інтерактивної та медіативної комунікації. Інтерактивні навички допомагають успішно брати участь у діалозі, а медіативні – ефективно передавати інформацію між різними мовами та культурами, що є важливими аспектами сучасної міжкультурної комунікації.

ЗЄР пропонує загально прийняті рівні володіння мовою (від А1 до С2), що дозволяють оцінювати мовні знання та навички, а також слугують орієнтиром для планування навчального процесу та оцінювання досягнень учнів на міжнародному рівні. Ці рівні підтримують прозорість і взаєморозуміння в освіті, допомагаючи уніфікувати підходи до навчання та оцінювання мовних компетенцій.

Таким чином, ЗЄР надає всебічну основу для розуміння, викладання та оцінювання мовних навичок, враховуючи різноманіття мовних та культурних контекстів, у яких відбувається комунікація. Це робить її важливим інструментом для викладачів, учнів та розробників навчальних програм у всьому світі.

Отже, всі вище згадані підходи підкреслюють, що комунікативна компетентність – це багатогранне явище, яке включає в себе не тільки знання мовних правил, але і вміння ефективно використовувати їх у реальних комунікативних ситуаціях, враховуючи соціальні контексти, наміри мовця та стратегічні аспекти комунікації. Це означає, що справжня мовна компетентність передбачає не лише лінгвістичні знання, але й здатність до гнучкого та адаптивного використання мови в різних соціальних і культурних контекстах.

1.3 Специфіка розвитку комунікативної компетентності в учнів старших класів

Розвиток комунікативних навичок у старшокласників – це процес, який охоплює широкий спектр лінгвістичних, соціальних і культурних аспектів та

вимагає комплексного підходу. Комунікативні навички є важливими для успішної соціалізації та професійної реалізації учнів, оскільки вони забезпечують здатність ефективно взаємодіяти в різних ситуаціях, адаптуватися до контексту та досягати поставлених цілей за допомогою мови. Сучасна школа має на меті не лише надати учням граматичні та лексичні знання, а й розвинути вміння використовувати їх в реальних комунікативних ситуаціях, враховуючи особливості мови та культури. Цей процес стає особливо важливим для старшокласників, які наближаються до дорослого життя, в якому спілкування відіграє важливу роль [34, с. 67].

Лінгвістична компетентність є основою комунікативної компетентності. Вона передбачає засвоєння граматичних правил, синтаксичних структур, фонетичних особливостей мови та набуття широкого словникового запасу. На етапі середньої школи учні вже мають базові знання мови, тому викладання зосереджене на розвитку практичних навичок використання мови в різних комунікативних контекстах. Наприклад, особлива увага приділяється створенню зв'язних висловлювань, ефективній взаємодії в дискусіях та розвитку вміння аналізувати складні тексти.

Сучасні навчальні матеріали для старшокласників часто містять завдання, спрямовані на розвиток здатності розуміти та використовувати мову в конкретному академічному чи професійному середовищі. Наприклад, технічні або наукові тексти дозволяють учням розширити свій словниковий запас у певних сферах. Це надає їм підготовку до подальшого навчання у вищих навчальних закладах або до кар'єри, в якій іноземна мова необхідна для успішної комунікації. Граматичні вправи допомагають учням будувати складні речення, необхідні для участі в офіційних дискусіях або підготовки письмових наукових робіт [41, с. 126].

Окрім лінгвістичного аспекту, важливою є соціолінгвістична компетентність, яка розвиває здатність учня використовувати мову в соціальному контексті. Старшокласники навчаються розпізнавати соціальні сигнали, такі як стан співрозмовника, стиль спілкування та культурні особливості, і адаптувати мовлення відповідно до них [19, с. 100]. Наприклад, у формальних ситуаціях, таких як співбесіда чи публічний виступ, важливо використовувати ввічливі слова й

уникати неформальної лексики та сленгу. Водночас у неформальних ситуаціях учні повинні навчитися використовувати природну мову, яка сприяє ефективному спілкуванню в дружньому середовищі.

Особливу увагу слід звернути на вміння інтерпретувати невербальні сигнали, такі як жести, тон голосу, вираз обличчя, які є ключем до розуміння намірів співрозмовника. Наприклад, розуміння сарказму, іронії або підтексту дозволяє учням більш точно інтерпретувати зміст повідомлення і реагувати відповідно. Ці навички потрібно розвивати за допомогою практичних завдань, таких як рольові ігри та моделювання реальних комунікативних ситуацій.

Прагматична компетенція, яка включає в себе вміння використовувати мову для досягнення певних комунікативних цілей, є ще одним важливим аспектом. Старшокласникам необхідно навчитися обґрунтовувати свою думку, брати участь у дискусіях, впевнено висловлювати свою точку зору і водночас враховувати позицію співрозмовника. Для цього потрібні не лише знання про мовні структури, а й розуміння соціальних і культурних норм, які впливають на комунікацію. Наприклад, у дискусіях учні навчаються висловлювати свої думки чітко, логічно і переконливо, використовуючи правильну лексику і тон голосу. Такі завдання не лише покращують мовні навички, а й розвивають критичне мислення.

Для розвитку прагматичної компетентності необхідно інтегрувати в навчальний процес завдання з моделювання реальних комунікативних ситуацій. Це можуть бути імітації співбесіди, презентації або групові дискусії. Такі вправи дозволяють учням навчитися справлятися з різними ситуаціями, інтерпретувати дії співрозмовника та ефективно спілкуватися [25, с. 81].

Міжкультурна компетентність, яка набуває все більшого значення у сучасному глобалізованому світі, сприяє кращому розумінню та ефективній комунікації культурних відмінностей у мультикультурному середовищі. Учні вивчають не лише лінгвістичні, а й культурні аспекти, такі як традиції, етикет та особливості невербальної комунікації. Це допомагає уникнути міжкультурних конфліктів і сприяє конструктивній взаємодії. Наприклад, знання традицій іншої

культури дозволяє краще підготуватися до міжнародного спілкування, враховуючи особливості поведінки співрозмовника.

Розвиток міжкультурної компетентності також включає інтеграцію компонентів для розвитку навичок культурної обізнаності. Учні навчаються аналізувати власні стереотипи, оцінювати культурні відмінності за об'єктивними критеріями та встановлювати нові стосунки з представниками інших культур. Вивчення цих аспектів за допомогою проєктів, інтерактивних завдань або крос-культурних дискусій є важливою частиною формування толерантності та гнучкості комунікації [22, с. 109].

Ще одним важливим фактором розвитку комунікативної компетентності є використання інтерактивних методів навчання. Вони створюють умови для активної участі учнів у навчальному процесі, що сприяє не лише засвоєнню теоретичного матеріалу, а й розвитку практичних навичок. Рольові ігри, групові дискусії, дебати, проєктна робота дозволяють моделювати реальні комунікативні ситуації і надають учням навчальний досвід взаємодії з іншими людьми.

Інтерактивні методи не лише сприяють розвитку мовних навичок, а й допомагають створити навчальне середовище, яке підвищує інтерес учнів до вивчення іноземної мови [11, с. 76]. Наприклад, у процесі рольових ігор старшокласники мають можливість ставити себе на місце різних учасників комунікації, що дозволяє їм краще розуміти потреби інших і шукати ефективні способи досягнення взаєморозуміння. Це особливо важливо в умовах глобалізації, коли багато ситуацій вимагають вміння адаптуватися до нового культурного або професійного середовища.

Рольові ігри також мають важливий вплив на зниження тривожності в процесі вивчення мови. Учні почуваються комфортніше, коли взаємодіють у ситуаціях, наближених до реальності, але без ризику негативної оцінки [26, с. 117]. Такий підхід може покращити комунікативні навички, а також соціальну впевненість, що є важливим для майбутньої академічної та професійної діяльності.

Не менш важливим елементом є групові дискусії, які розвивають здатність до співпраці та критичного аналізу. Наприклад, обговорюючи такі актуальні теми,

як зміна клімату та етичні проблеми технологій, учні навчаються не лише висловлювати свої думки, а й аргументовано їх відстоювати, водночас набуваючи навичок активного слухання, аналізу інформації та адаптації мислення до контексту [16, с. 37].

Проектна робота також слугує ефективним інструментом для інтеграції знань з різних предметів у процес вивчення мови. Наприклад, створюючи мультимедійні проекти про культурний обмін, учні можуть покращити свої мовні навички, а також ознайомитися з традиціями інших країн, що сприяє розвитку міжкультурних здібностей та навичок роботи в команді [8, с. 114].

Не менш важливим є зв'язок між інтерактивними методами та мотивацією учнів. Дослідження показали, що інтерактивні методи підвищують інтерес до навчання, створюючи динамічне та цікаве середовище. Наприклад, введення ігрових елементів, таких як квести та конкурси, стимулює змагальний дух учнів і спонукає їх до більш активної участі в навчальному процесі [15, с. 126].

Мотивація відіграє важливу роль у досягненні успішного результату. Вона може бути як внутрішньою (інтерес до мови, прагнення до саморозвитку), так і зовнішньою (кар'єрні перспективи, оцінки). Завдання вчителів – знайти баланс між цими типами мотивації, використовуючи різні підходи, що відповідають потребам конкретної групи учнів. Наприклад, для учнів старших класів, які планують вступати до закордонних університетів, можна вводити завдання, пов'язані з підготовкою до міжнародних іспитів.

Оцінювання успішності учнів є важливим інструментом для формування мотивації. Коли учні бачать свої досягнення, вони стають більш впевненими в собі та готовими до подальших викликів. Різні методи оцінювання, такі як портфоліо, тестування, самооцінювання та оцінювання однолітками, дають можливість сформулювати повну картину навчальних досягнень.

Загальний підхід до оцінювання має бути конструктивним, тобто спрямованим на заохочення та надання підтримки учням. Наприклад, формувальне оцінювання дозволяє вчителям надавати зворотний зв'язок, який допомагає учням

краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони. Це створює умови для постійного вдосконалення та сприяє розвитку здатності до рефлексії.

Таким чином, розвиток комунікативної компетентності учнів старшої школи потребує комплексного підходу, що поєднує інтуїтивно зрозумілі стратегії навчання, мотивацію та різні форми оцінювання. Це дає учням можливість не лише якісно засвоювати мову на високому рівні, а й ефективно використовувати її в різних життєвих ситуаціях.

Окрім традиційних підходів, важливо враховувати вплив сучасних технологій на розвиток комунікативних навичок. Інтерактивні платформи, такі як Zoom, Google Classroom або Edmodo, надають нові можливості для навчання, включаючи віртуальні дискусії, дебати та групові проєкти. Використання мультимедійних засобів, таких як відео, подкасти або інтерактивні завдання, допомагає створити більш імерсивне середовище, що сприяє розвитку навичок спілкування в реальному житті [12, с. 48].

Наприклад, під час роботи над груповим проєктом учні можуть використовувати онлайн-інструменти для створення презентацій, обговорення завдань і навіть проведення віртуальних інтерв'ю з носіями мови. Це не лише покращує мовні навички, а й розвиває такі важливі вміння, як робота в команді, адаптація до цифрових технологій та гнучкість у різних комунікативних ситуаціях.

Використання технологій також дозволяє розвивати міжкультурну компетентність шляхом участі в міжнародних проєктах. Наприклад, такі програми, як eTwinning та міжнародні відеоконференції, дозволяють учням спілкуватися з однолітками з інших країн у природному середовищі, дізнаватися про їхню культуру та вдосконалювати свої мовні навички. Це сприяє вихованню відкритого ставлення до культурних відмінностей, що має важливе значення в сучасному глобалізованому світі.

Особливу увагу варто приділити використанню технологій для оцінювання навчального прогресу учнів. Онлайн-тести, інтерактивні опитування та автоматизовані системи оцінювання забезпечують миттєвий зворотній зв'язок, який заохочує учнів до вдосконалення. Наприклад, такі платформи, як Kahoot та

Quizlet, дозволяють проводити інтерактивні уроки, які поєднують навчання та оцінювання в ігровому форматі, що значно підвищує зацікавленість та активність учнів.

Іншим важливим аспектом у розвитку комунікативної компетентності є врахування індивідуальних особливостей учнів. Старшокласники можуть мати різний рівень мотивації, цілі та стилі навчання, тому вчителям важливо розробляти диференційовані завдання, які б відповідали потребам кожного учня [10, с. 91]. Наприклад, учень, який планує кар'єру в бізнесі, може виконувати завдання, спрямоване на написання бізнес-пропозиції або презентації, тоді як учень, який цікавиться культурою, може отримати користь від проєкту, пов'язаного з літературознавством або аналізом фільмів.

Психологічні аспекти навчання також повинні бути враховані, особливо вплив, який може мати тривожність на вивчення мови. Багато учнів бояться робити помилки, що заважає їм активно приймати участь у заняттях. Щоб подолати цей бар'єр, викладачі можуть створити комфортну атмосферу, в якій учні не бояться експериментувати з мовою. Наприклад, підтримка у виконанні завдань, використання гумору або невимушені розмови можуть допомогти зменшити стрес і підвищити впевненість учнів у собі.

Варто зазначити, що ефективність розвитку комунікативної компетентності значною мірою залежить від взаємодії між учнями та вчителями. Оскільки педагог не лише передає знання, але й виступає в ролі наставника, який допомагає учням долати складні комунікативні ситуації. Наприклад, роль вчителя полягає в тому, щоб навчити учнів аналізувати помилки, визначати їхні причини та розробляти стратегії недопущення їх у майбутньому. Це розвиває в учнів здатність до саморефлексії та саморозвитку.

Не менш важливим є розвиток адаптивності учнів в умовах нових викликів, таких як вступ до університету чи перші кроки у професійному житті. Розвиток комунікативних навичок у цьому контексті дає їм інструменти для впевненої взаємодії з іншими, донесення своїх ідей та побудови професійних стосунків. Це

включає не лише знання мовних правил, а й уміння застосовувати їх у різних контекстах, враховуючи соціальні та культурні норми.

Таким чином, розвиток комунікативної компетентності – це комплексний процес, який охоплює різні аспекти мовного навчання, використання інтерактивних методів, врахування психологічних та культурних аспектів, а також застосування сучасних технологій [17, с. 48]. Такий підхід дозволяє учням не тільки оволодіти мовою, а й стати активними учасниками глобального суспільства.

най

1.4 Аналіз ключових принципів методу Task-Based Learning

Task-Based Learning (TBL) – це інноваційний метод викладання англійської мови, що розвинувся із комунікативного методу під впливом теорій соціальної та прагматичної лінгвістики. Цей підхід останнім часом здобув значну популярність серед дослідників, викладачів та методистів завдяки своїй ефективності. Попри те, що він використовується вже багато років, інтерес до нього зріс завдяки прагненню освітян сприяти впровадженню реального спілкування в освітній процес, яке передбачає обмін значеннями, а не зосередження на мовних формах. Однією з причин популярності TBL є переконання, що навчання є більш ефективним, коли учні не фокусуються виключно на лінгвістичних аспектах мовлення. Завдання в TBL роблять вивчення мови більш змістовним і природним [52, с. 607].

У методі Task-Based Learning немає єдиного універсального визначення поняття «завдання». Однак, дослідники у цій галузі пропонують кілька визначень. Нунан описує завдання як «фрагмент класної роботи, який залучає учнів до розуміння, використання, продукування або взаємодії з цільовою мовою, зосереджуючи їхню увагу на значенні, а не на формі» [75, с. 10]. Згідно з цим визначенням, учні використовують свої попередні знання задля досягнення комунікативної мети. Якщо їм бракує нової інформації, наприклад, знань граматичних або лексики конструкцій, вчитель виступає в ролі експерта, надаючи необхідну підтримку таким чином, щоб учні не переривали процес виконання завдання і досягали очікуваного результату.

Уїлліс стверджує, що завдання – це діяльність, «у якій цільова мова використовується учнем для комунікативної мети (цілі) задля досягнення результату» [65, с. 23]. Цей підхід підкреслює перевагу зосередження на значенні а не на формі. Учні можуть висловлювати свої думки навіть тоді, коли їхні мовні конструкції є неідеальними. У цьому контексті Скехан зазначає, що завдання, зосереджені на значенні, нагадують реальні життєві ситуації. Завдання орієнтовані на мету, тому учасники самостійно вирішують, які мовні форми використовувати для її досягнення.

Сучасні дослідження підтверджують, що завдання є одним із найефективніших засобів для вивчення іноземної мови. Річардс і Роджерс зазначають: «Залучення учнів до роботи над завданнями забезпечує оптимальний контекст для активації навчальних процесів» [56, с. 233].

Усі наведені визначення терміну «завдання» мають одну спільну рису: вони орієнтовані на мету та зосереджені на змісті. Завдання створюються для залучення учнів до змістовної діяльності, яка моделює реальні ситуації. Мова передбачає комунікацію, яка можлива лише за умови, що середовище сприяє обміну реальними та значущими думками.

В основі методу TLB лежить декілька основних принципів, що визначають основні особливості цього підходу.

1) Фокус на значенні (Meaning-focused approach). Одна з основних ідей TBL – це акцент на змісті, а не на формі. Завдання розроблені задля досягнення конкретних комунікативних цілей, що дозволяє учням використовувати мову для вирішення реальних проблем. Основним критерієм успіху є здатність учнів досягти поставленої мети, а не правильність їхніх лінгвістичних формулювань. Такий підхід сприяє кращому засвоєнню мови, оскільки учні мають змогу побачити практичне застосування своїх знань у контекстах, наближених до повсякденного життя [56].

2) Гнучкість у виборі мовних засобів. У рамках методу TBL учні мають змогу обирати з-поміж різноманітних лінгвістичних засобів, виконуючи завдання. Такий підхід дозволяє їм використовувати наявний словниковий запас і граматичні

структури, не обмежуючись конкретними формами. Така гнучкість забезпечує більш автентичне середовище вивчення мови, дозволяючи учням застосовувати свої знання в різних контекстах, що в кінцевому підсумку покращує їхні мовні навички [59].

3) Реальні завдання. Завдання в TBL мають бути наближеними до реальних ситуацій, що дозволяє учням практикувати використання мови в контекстах, з якими вони можуть зіткнутися в повсякденному житті. Ці ситуації можуть включати сценарії, пов'язані з подорожами, покупками, організацією заходів, проведенням інтерв'ю або іншими повсякденними подіями. Такі завдання не лише підвищують мотивацію учнів, але й надають реальну цінність навчальному процесу, оскільки учні можуть безпосередньо застосовувати свої мовні навички в різних контекстах [56].

4) Акцент на результаті завдання. Однією з ключових особливостей методу TBL є його акцент на результаті, а не на процесі виконання завдання. Основна увага приділяється тому, чи досягли учні мети завдання, а не граматичній точності їхніх висловлювань. Такий підхід допомагає зменшити тривожність учнів та дозволяє їм зосередитися на практичному застосуванні мови, а не на технічних аспектах граматики [60].

5) Повторення завдань. Багаторазове виконання завдань дозволяє учням краще засвоїти нову лексику та граматичні структури шляхом практичного застосування цих знань. Така практика сприяє підвищенню рівня вільного володіння мовою та дозволяє використовувати її в різних контекстах, що, в свою чергу, підвищує рівень лінгвістичної компетентності учнів [60].

Метод навчання TBL, являє собою ефективну педагогічну стратегію, спрямовану на вдосконалення мовних навичок шляхом практичного застосування мови в автентичних комунікативних контекстах. Цей підхід особливо ефективний у роботі зі старшокласниками, оскільки сприяє не лише засвоєнню мови, а й її активному використанню для вирішення завдань, що моделюють реальні ситуації.

Існує кілька моделей Task-Based Learning, які використовуються в освітньому процесі. Елліс (2003) пропонує модель, орієнтовану на значення та реальні життєві ситуації.

- 1) **Pre-task (підготовка до завдання):** на цьому етапі вчитель ознайомлює учнів із завданням, пояснює його мету, надає інструкції та допомагає зорієнтуватися в необхідній лексиці та граматичних структурах. Важливо підготувати учнів до завдання, створивши контекст, в якому вони зможуть застосувати свою комунікативну компетентність. Впродовж цього етапу відбувається введення необхідних мовних конструкцій та стратегій, які можуть допомогти учням впоратися із завданням.
- 2) **During task (під час виконання завдання):** на цьому етапі учні працюють у групах або парах, застосовуючи мову для розв'язання конкретного комунікативного завдання. Вчитель у цей час стає фасилітатором, що підтримує учнів, допомагаючи їм, але не втручаючись в процес виконання завдання. Це дозволяє учням розвивати навички мовної флюентності та адаптації до реальних комунікативних ситуацій. Важливим є акцент на взаємодії і використанні мови в практичному контексті, що забезпечує природне засвоєння лексичних та граматичних структур [64, с. 628].
- 3) **Post Task (після завдання):** після виконання завдання учні презентують свої результати класу. Це може бути щось у вигляді доповіді, презентації, графічного матеріалу або навіть відео. Під час цього етапу відбувається зворотний зв'язок, учні обговорюють свої досягнення і проблеми, що виникли під час виконання завдання. Важливо, що оцінка повинна бути зосереджена на успішності виконання завдання, а не на граматичній правильності. Це дозволяє учням більш впевнено використовувати мову в реальних умовах, підвищуючи їх мотивацію до вивчення мови.

Ще одна популярна модель була запропонована Уїлліс (1996). Вона включає три етапи: попередній етап, цикл завдань і зосередження на мовних аспектах. У цій моделі учні починають із ознайомлення з темою, працюють над завданнями у

групах або парах, а потім аналізують мовні особливості, використані під час виконання завдань.

Описані моделі Task-Based Learning забезпечують чітку структуру навчання, яка сприяє одночасному розвитку лінгвістичних та комунікативних навичок. Наприклад, у моделі Уїлліс на попередньому етапі вчитель активує наявні знання учнів, пропонує нові слова та фрази, які можуть бути корисними під час виконання завдання. Під час циклу завдань, учні виконують реальні завдання, що стимулюють їх до активного використання мови у контексті, схожому на реальне життя. На етапі аналізу відбувається поглиблення розуміння мовних структур, які використовувалися під час виконання завдання.

Перевагою методу TBL є те, що він активно залучає учнів до процесу навчання, робить їх центром уроку та дозволяє застосовувати знання на практиці. У старших класах, де учні вже мають певний рівень мовної компетентності, цей метод дозволяє значно підвищити ефективність навчання через реальні завдання та взаємодію. Метод сприяє розвитку критичного мислення, творчості та командної роботи, що є важливими навичками у сучасному світі [71, с. 3].

Метод TBL особливо корисний для розвитку комунікативних навичок старшокласників, оскільки завдання надають можливість учням працювати в парах або групах, що стимулює міжособистісну взаємодію та сприяє покращенню навичок командної роботи. Співпраця в малих групах підвищує рівень комунікації та дозволяє учням отримати зворотний зв'язок від однокласників. Також завдяки цьому методу старшокласники навчаються адаптувати свої мовні стратегії в залежності від ситуації, що є важливим елементом розвитку комунікативної компетентності

Таким чином, метод Task-Based Learning є ефективним інструментом, який дозволяє учням розвивати мовні навички в контексті реальних комунікативних завдань, що виходять за межі традиційних методів навчання [27, с. 25]. Цей підхід сприяє розвитку соціальних, когнітивних та мовних навичок учнів, надаючи їм можливість застосовувати мову в реальних умовах і досягати високого рівня

комунікативної компетентності, необхідної для успішної комунікації в міжкультурних і професійних контекстах.

Метод Task-Based Learning включає декілька основних принципів, які підвищують ефективність вивчення іноземної мови за допомогою завдань, що дозволяють учням застосовувати свої мовні знання в реальних комунікативних ситуаціях. Загалом, TBL сприяє активному залученню учнів до процесу навчання, роблячи його більш інтерактивним, автентичним та орієнтованим на практичне використання мови.

1.5 Порівняльний аналіз методу Task-Based Learning із традиційними методами викладання англійської мови

Традиційні методи викладання, такі як Presentation-Practice-Production (PPP) та метод граматики-перекладного навчання, надають пріоритет формальним аспектам мови в процесі навчання. Ці підходи акцентують увагу на запам'ятовуванні граматичних правил та лексики, часто на противагу розвитку комунікативних навичок.

Натомість Task-Based Learning (TBL) забезпечує учнів середовищем, де мова слугує інструментом для виконання завдань, а не є кінцевою метою. Наприклад, учні можуть брати участь у створенні сценаріїв переговорів, моделюванні реальних бізнес-ситуацій або розробці презентацій, що підвищує їхню залученість і сприяє глибшому розумінню матеріалу.

Метод Presentation-Practice-Production (PPP) є одним з найбільш поширених традиційних методів викладання іноземної мови. Його структурована послідовність – презентація матеріалу, контрольована практика та творче застосування – забезпечує системність процесу навчання. Однак цей метод часто обмежує учнів, які, здобувши знання, можуть не розуміти, як застосовувати їх у реальному житті.

На противагу цьому, метод Task-Based Learning пропонує альтернативний підхід, в якому учні одразу беруть участь у виконанні завдань, що імітують автентичні ситуації. Наприклад, замість того, щоб ізольовано практикувати

граматику, TBL заохочує учнів розробляти маркетингові стратегії або організувати заходи. Такі завдання сприяють використанню мови в природному середовищі, тим самим активізуючи розвиток комунікативної компетентності [20, с. 125].

Однією з головних переваг методу Task-Based Learning над методом Presentation-Practice-Production є його ефективність у зниженні рівня тривожності учнів. Зміщуючи фокус з формальної правильності на досягнення комунікативних результатів, учні більш схильні брати участь у спілкуванні, аніж боятися помилок. Такий підхід сприяє створенню сприятливого середовища, в якому учні відчувають підтримку і можуть повністю реалізувати свій потенціал. Наприклад, під час організації гіпотетичної подорожі вони легко запам'ятовують нову лексику, оскільки вона безпосередньо пов'язана з практичними завданнями.

Граматики-перекладний метод – це один з найстаріших підходів викладання іноземних мов, який довгий час слугував основним методом у багатьох освітніх системах. Цей метод робить сильний акцент на детальному аналізі граматики, запам'ятовуванні правил і перекладі текстів. Хоча такий підхід корисний для розуміння структури мови та розширення словникового запасу, він має суттєві недоліки в розвитку практичних мовних навичок. Учні часто виявляються нездатними вільно розмовляти або ефективно реагувати в реальних комунікативних ситуаціях.

На відміну від граматично-перекладного методу, метод Task-Based Learning робить акцент на інтеграції мови в реальний життєвий контекст. Замість того, щоб зосереджуватися на перекладі тексту чи зазубрюванні граматичних правил, учні отримують завдання, які вимагають активного використання мови для досягнення практичних цілей. Наприклад, розглянемо сценарій, коли учні повинні зробити презентацію про екологічні ініціативи. Це завдання спонукає їх до використання нової лексики та граматичних структур, оскільки успіх проєкту залежить від їхньої комунікативної ефективності [28, с. 56]. Таким чином, вони не лише вивчають мову, а й розвивають навички вирішення проблем, творче мислення та вміння працювати в команді.

Окрім того, TBL сприяє створенню більш інтерактивного середовища. Виконуючи групові завдання, учні не лише краще запам'ятовують матеріал, а й розвивають соціальні навички. Цей аспект особливо важливий для підлітків, які формують свої комунікативні стратегії в різних соціальних контекстах.

Communicative Language Teaching (CLT), як і Task-Based Learning, фокусується на вдосконаленні мовних навичок за допомогою використання автентичних матеріалів та створення інтерактивного навчального середовища. Однак між цими двома методологіями існують фундаментальні відмінності. CLT часто спирається на загальні дискусії або діалоги, які можуть не мати чіткої практичної мети [21]. Наприклад, учням може бути запропоновано обговорити тему «Моя улюблена їжа», що, хоч і є цікавим, але не забезпечує достатньої структури для засвоєння конкретних мовних елементів.

На противагу цьому, метод Task-Based Learning пропонує чітко визначену систему завдань, спрямованих на досягнення конкретних результатів. Наприклад, коли учні беруть участь у вправі з планування подорожі, вони повинні розробити маршрут, скласти бюджет і підготувати рекомендації. Така діяльність вимагає активного використання мовних ресурсів, що дозволяє їм краще засвоїти лексику та граматичні структури, оскільки вони безпосередньо пов'язані з метою завдання. У той час як CLT надає широкі можливості для розмовної практики, TBL сприяє більш цілеспрямованому навчанню, інтегруючи мовні знання з реальними життєвими ситуаціями.

Ще однією значною перевагою методу Task-Based Learning є те, що він надає учням більше можливостей для самостійного прийняття рішень. Наприклад, працюючи над груповим проектом, вони можуть самостійно обирати лінгвістичні форми та комунікативні стратегії, які є найбільш ефективними для вирішення поставленого завдання. Це стимулює розвиток їхньої самостійності, тоді як при комунікативному навчанні мови (CLT) ініціатива, як правило, перебуває в руках вчителя.

Вчитель у методі Task-Based Learning виступає не лише як джерело знань, але й як фасилітатор, організатор навчального процесу та мотиватор. Основна мета –

створити навчальне середовище, яке покращує мовні навички через виконання завдань. На відміну від традиційних підходів, коли викладач контролює кожен аспект навчання, TBL надає учням більшу автономію, а вчитель відіграє допоміжну роль.

На підготовчому етапі вчитель надає учням необхідні ресурси, такі як зразки текстів, корисні фрази або граматичні пояснення, які можуть знадобитися для виконання завдань. Наприклад, перед тим, як учні розпочнуть розробку маркетингової кампанії, викладач може представити успішну рекламу та пояснити, як ефективно використовувати переконливу мову.

Під час виконання завдання вчитель спостерігає за процесом, втручаючись лише за необхідності. Така стратегія сприяє створенню атмосфери, в якій учні почувуються впевнено і можуть самостійно вирішувати проблеми, що виникають під час виконання завдання. На етапі після виконання завдання вчитель разом зі своїми учнями аналізує результати виконання роботи, зосереджуючи увагу на ефективності використання мови, сильних сторонах та сферах, які потребують вдосконалення.

Учні відіграють ключову роль у навчальному процесі в рамках методу Task-Based Learning, який суттєво відрізняється від традиційних освітніх методик. TBL робить акцент на активній участі, самостійності та прийнятті рішень, позиціонує учнів як центральних фігур у власному навчальному процесі. Вони перетворюються з пасивних отримувачів інформації на активних творців знань, що підвищує їхню мовну та особистісну компетентність.

Важливим аспектом ролі учнів є їхня автономність. Виконуючи завдання, вони обирають ті мовні засоби, які вважають найбільш ефективними для досягнення поставлених цілей. Наприклад, під час виконання завдання, спрямованого на створення презентації про екологічні проблеми, учні можуть визначити, які терміни чи мовні конструкції найкраще передають їхні ідеї. Такий підхід не лише сприяє їхньому мовному розвитку, а й заохочує критично оцінювати інформацію.

Робота в групах є важливим компонентом методу Task-Based Learning. Учні працюють у парах або командах, розподіляючи ролі, координуючи свої зусилля та колективно вирішуючи проблеми. Наприклад, у завданні з планування подорожі один учень може взяти на себе відповідальність за дослідження маршрутів, інший – за розрахунок бюджету, а третій – за підготовку візуальної презентації. Такий підхід не лише покращує мовні навички, але й виховує лідерські якості, вміння слухати і бути почутим, а також адаптивність у командній роботі.

Метод Task-Based Learning значною мірою покладається на ефективну співпрацю між учнями. Робота в групах сприяє розвитку комунікативних та соціальних навичок, зокрема, у веденні переговорів, вирішенні конфліктів та розподілі завдань. Співпраця створює середовище, в якому учні можуть обмінюватися ідеями, вчитися один в одного та експериментувати з мовою, не боячись зробити помилки [33].

Важливим аспектом групової роботи є її здатність створювати контекст для автентичного мовного спілкування. Наприклад, розглянемо завдання, в якому учні повинні обговорити та обрати найкращу маркетингову стратегію для вигаданого продукту. Виконуючи це завдання, вони не лише практикують мову, але й навчаються працювати в команді, обґрунтовувати свої ідеї, погоджуватися з думкою інших або знаходити компроміси.

Зрештою, співпраця в групах сприяє розвитку емпатії, толерантності та міжособистісної компетентності – навичок, необхідних не лише для навчання, але й для успішної соціалізації та професійної діяльності.

Одним з найважливіших переваг методу Task-Based Learning є суттєве підвищення рівня мотивації учнів. Коли завдання мають практичну цінність і орієнтовані на реальні життєві ситуації, то учні виявляють більшу зацікавленість у їх виконанні. Наприклад, завдання, пов'язані з розробкою бізнес-презентації, написанням електронного листа або організацією гіпотетичної подорожі, дозволяють їм інтегрувати мовні навички з практичними завданнями. Такі справи наповнюють навчальний процес змістом і сприяють кращому розумінню мови.

Окрім підвищення зацікавленості учнів, метод Task-Based Learning також сприяє розвитку вільного володіння мовою. Учні проводять більше часу спілкуючись у комунікативних ситуаціях, практикуючи мову в реальних контекстах, а не просто виконуючи вправи, які зосереджені виключно на граматичній точності. Наприклад, під час виконання завдань, що передбачають обговорення певного питання або планування проєкту, учні навчаються формулювати свої думки, навіть якщо вони не володіють усіма необхідними мовними структурами. Такий підхід допомагає зменшити страх зробити помилку і сприяє більшій впевненості у використанні мови.

Позитивний вплив методу також проявляється у розвитку адаптивності. Коли учні стикаються із завданнями, що вимагають творчого підходу, вони розвивають когнітивну гнучкість і здатність реагувати на складні обставини. Наприклад, участь у груповому проєкті, що вимагає пошуку рішень конкретної проблеми, не лише покращує комунікативну компетентність, але й розвиває навички співпраці та критичного мислення.

Незважаючи на численні переваги, метод Task-Based Learning має певні обмеження, які можуть стати на заваді його впровадженню. Основний недолік полягає у значних вимогах до підготовки вчителя. Щоб розробити ефективне завдання, важливо враховувати рівень підготовки учнів, їхні інтереси та здібності, а також забезпечити їх відповідними ресурсами. Вчителі, які звикли до традиційних методів викладання, можуть зіткнутися з труднощами у пристосуванні до нової ролі фасилітатора.

Інша складність пов'язана з проблемами, з якими стикаються менш підготовлені учні. Коли завдання є надто складними або вимагають високого рівня самостійності, вони можуть викликати стрес або знизити мотивацію. Наприклад, організація великого заходу може здатися непосильним завданням для учнів-початківців, що призведе до відчуття розчарування.

Щоб вирішити ці проблеми, дуже важливо адаптувати завдання до рівня підготовки учнів. Наприклад, складні завдання можна розбити на кілька етапів, кожен з яких супроводжується чіткими інструкціями. Такий підхід підвищить

впевненість учнів у собі, оскільки вони матимуть чітко визначені рамки для виконання своєї роботи. Крім того, важливо підтримувати учнів, яким важко адаптуватися до групової роботи, навчаючи їх базовим навичкам співпраці.

Важливою складовою ефективного впровадження TBL є підготовка вчителів. Проведення семінарів, присвячених розробці завдань, управлінню груповою роботою та аналізу результатів, дозволить освітянам впевнено впроваджувати цей метод у свою педагогічну практику.

Впровадження методу Task-Based Learning у навчальний процес має численні переваги, серед яких зниження рівня тривожності учнів, підвищення їхньої самостійності, посилення мотивації, розвиток вільного володіння мовою та вміння адаптуватися до неї. Однак на шляху впровадження TBL можуть виникнути певні труднощі, зокрема, високі вимоги до підготовки вчителів та складності, з якими стикаються учні з низьким рівнем володіння англійською мовою. Адаптація завдань відповідно до рівня підготовки учнів та проведення тренінгів для вчителів є важливими кроками у подоланні цих проблем та забезпеченні ефективної інтеграції TBL у навчальний процес.

2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДУ TASK-BASED LEARNING ДЛЯ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

У цьому розділі розроблено та представлено алгоритм методичних дій для розвитку англomовної комунікативної компетентності в учнів старших класів за допомогою методу Task-based learning. Запропонований алгоритм включає такі етапи: обґрунтування змісту навчання англomовної комунікативної компетентності в учнів старших класів; аналіз та відбір завдань, адаптованих для реальних комунікативних ситуацій; моделювання процесу навчання англomовної комунікативної компетентності у рамках методу TBL із застосуванням відповідної системи завдань; розробка критеріїв і показників оцінювання рівнів сформованості комунікативних навичок; проведення порівняльного аналізу результатів до- та післяекспериментального навчання.

2.1 Характеристика критеріїв та рівнів сформованості англomовної комунікативної компетентності в учнів старших класів

Визначаючи рівні сформованості англomовної комунікативної компетентності учнів 11-х класів, було розроблено систему критеріїв, яка дозволяє об'єктивно оцінити їхнє володіння комунікативними навичками у різних мовленнєвих ситуаціях. До основних критеріїв увійшли такі показники:

Лінгвістичні критерії:

1. Граматична правильність – здатність учнів застосовувати мовні структури без суттєвих граматичних помилок як в усному, так і в письмовому мовленні. Це включає правильне використання часів дієслів, побудову речень, відповідну узгодженість форм у складних реченнях, а також використання артиклів і прийменників відповідно до контексту.
2. Інтонаційна виразність – уміння використовувати відповідну інтонацію для передачі емоційного стану, підтексту та уточнення змісту висловлювань, що є важливим для забезпечення зрозумілості комунікації.

3. Використання нових мовних структур – здатність застосовувати нові вивчені лексичні та граматичні конструкції в спонтанному мовленні.

Комунікативні критерії:

1. Адаптивність у комунікативній ситуації – здатність учнів підлаштовувати своє мовлення під контекст, враховуючи мету спілкування, соціокультурні аспекти та комунікативні потреби співрозмовника.
2. Вільність та швидкість мовлення – рівень плавності та темпу комунікації, а також здатність підтримувати розмову або писати тексти без значних пауз чи зупинок.
3. Логічність викладу думок – уміння формулювати послідовні та структуровані висловлювання як в усній, так і в письмовій формі. Це передбачає ясність формулювання ідей, логічний перехід між абзацами чи реченнями та завершеність думки.
4. Моделювання комунікативних ситуацій – уміння створювати діалоги, листи, есе або інші види текстів, які відповідають умовам заданого комунікативного завдання, враховуючи стилістичні та жанрові особливості.
5. Виконання поставленого завдання – здатність досягати цілей у спілкуванні, виконуючи поставлені завдання як усного, так і письмового характеру.
6. Гнучкість мовлення – уміння змінювати стиль, тональність або підхід до комунікації залежно від контексту, враховуючи різні мовленнєві реєстри.
7. Застосування стратегій спілкування – використання різноманітних мовленнєвих стратегій для подолання труднощів у комунікації, підтримки бесіди, створення письмових текстів із застосуванням засобів когезії та когерентності.

На основі зазначених критеріїв було виділено три рівні сформованості англomовної комунікативної компетентності: високий, середній та низький. Для кожного рівня визначено кількість балів та якісну характеристику, які дозволяють об'єктивно оцінити як усні, так і письмові навички учнів.

Таблиця 2.1 Характеристика рівнів сформованості комунікативної компетентності

Рівень	Кількість балів	Якісна характеристика
Високий	10-12 балів	Учень вільно адаптує мовлення до ситуації, демонструє плавність і швидкість комунікації, використовує граматично правильні структури, проявляє інтонаційну виразність і логічно формує думки. Усі показники на стабільно високому рівні.
Середній	7-9 балів	Учень здатний адаптувати мовлення з певними труднощами, допускає незначні граматичні помилки, дещо повільно висловлює думки, інтонація не завжди відповідає контексту. Показники на задовільному рівні, але є нестабільними.
Низький	4-6 балів	Учень має труднощі з адаптацією мовлення. Комунікація уповільнена, часто допускаються граматичні помилки, інтонація не відповідає змісту, а логічність викладу думок є недостатньою. Показники не на задовільному рівні.

Щоб визначити початковий рівень комунікативних навичок учнів, перед початком експерименту було проведено тестування. Усіх учнів було поділено на експериментальну групу (ЕГ) і контрольну групу (КГ), по 20 осіб у кожній групі. Попереднє тестування ґрунтувалося на завданнях, які оцінювали рівень англomовної комунікативної компетентності за розробленими критеріями.

Тестові завдання включали низку запитань та вправ на перевірку знань лексичних та граматичних структур, характерних для усного та письмового мовлення. Учні мали можливість продемонструвати свої знання, доречність вибору слів та вміння адаптуватися до контексту. Також були присутні вправи на моделювання діалогів, використання інтонації та логічне структурування висловлювань. Оцінювалася доцільність застосування мовних стратегій для ведення розмови.

Тест складався з двох частин: лінгвістичної та комунікативної. За лінгвістичним критерієм було запропоновано 5 тестових завдань, в яких учні мали обрати правильну відповідь. Кожна правильна відповідь оцінювалася в один бал. Максимальна кількість балів за цю частину становила 12 балів (0.5 бала за кожную правильну відповідь). Завдання стосувалися різних аспектів лінгвістичної компетентності, зокрема лексико-граматичних структур, сталих виразів, сполучних фраз, а також правильного використання артиклів і прийменників. Завдання першої частини тесту наведені в додатку А.

Результати першої частини тесту наступні:

Контрольна група (КГ):

- Високий рівень (10-12 балів): 4 учні (20%)
- Середній рівень (7-9 бали): 7 учні (35%)
- Низький рівень (4-6 бали): 9 учнів (45%)

Експериментальна група (ЕГ):

- Високий рівень (10-12 балів): 4 учні (20%)
- Середній рівень (7-9 бали): 6 учні (30%)
- Низький рівень (4-6 бали): 10 учнів (50%)

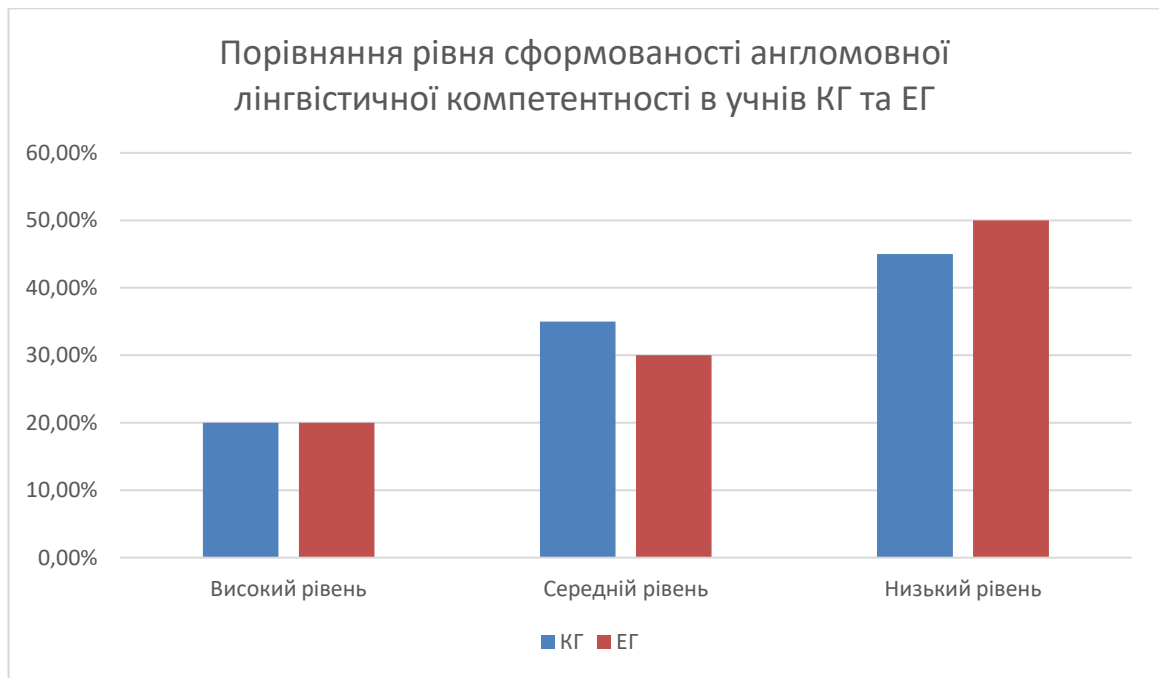

Рисунок 2.1 – Результати тестування на рівень сформованості англомовної лінгвістичної компетентності в учнів 11-х класів

Аналіз результатів лінгвістичної частини тестування свідчить про те, що учні обох груп демонструють загальні знання граматичних та лексичних структур. Однак значний відсоток учнів (понад 40%) показують низький рівень володіння цими аспектами, що підкреслює потребу у приділенні більшої уваги вивченню сталих виразів і граматичних конструкцій, які є основою для розвитку комунікативної компетентності.

Відповідно до комунікативних критеріїв, тест включав шість завдань, спрямованих на оцінювання рівнів розвитку усної та письмової комунікативної компетентності учнів. Перші три завдання були покликані оцінити рівень сформованості письмової англомовної комунікативної компетентності в учнів. Ця частина перевіряла вміння адаптувати письмові висловлювання до контексту, використовуючи стандартні фрази та логічні структури. Кожне завдання оцінювалося в 4 бали. Максимальна кількість балів за другу частину тесту становила 12 балів. Зміст другої частини тесту наведений в додатку Б.

Учні продемонстрували такі результати в другій частині тесту:

Контрольна група (КГ):

- Високий рівень (10-12 балів): 4 учні (20%)

- Середній рівень (7-9 бали): 6 учні (30%)
- Низький рівень (4-6 бали): 10 учнів (50%)

Експериментальна група (ЕГ):

- Високий рівень (10-12 балів): 6 учні (30%)
- Середній рівень (7-9 бали): 5 учні (25%)
- Низький рівень (4-6 бали): 9 учнів (45%)

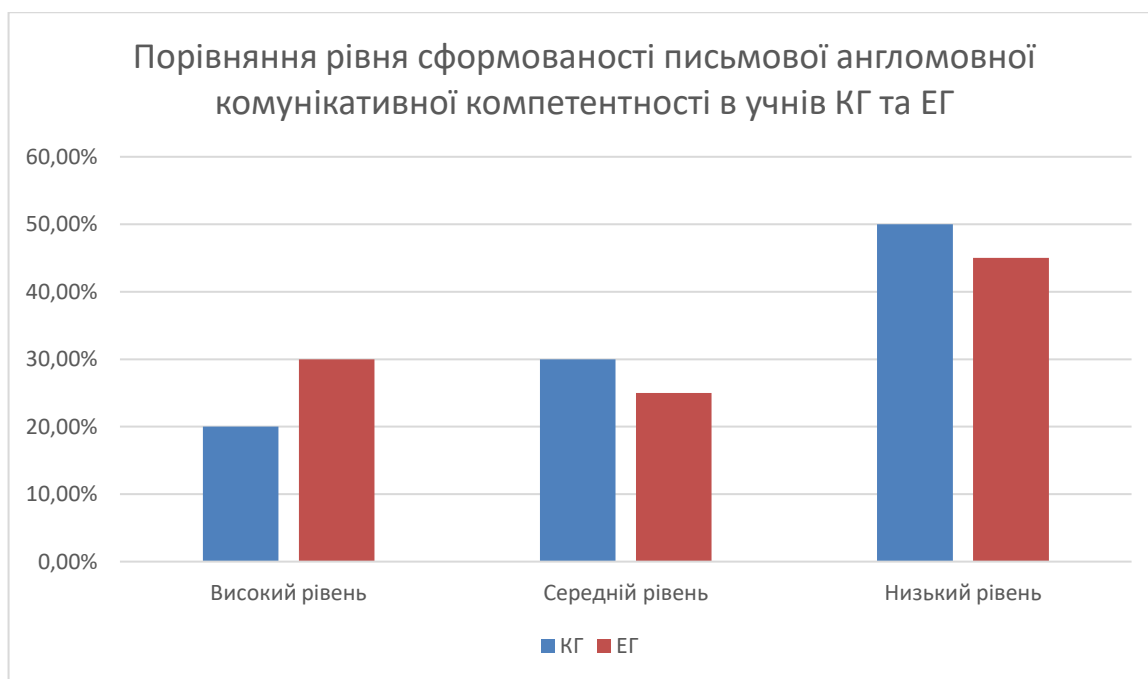

Рисунок 2.2 – Результати тестування на рівень сформованості письмової англомовної комунікативної компетентності в учнів 11-х класів

Результати письмової частини тестування свідчать, що більшість учнів стикаються з труднощами у використанні логічних конструкцій та адаптації письмового мовлення до конкретних ситуацій. Це помітно як і у контрольній, так і в експериментальній групі, де 50% учнів продемонстрували низький рівень володіння цими навичками.

Третя частина тесту містила 3 завдання розроблені для оцінки рівня сформованості усної англомовної комунікативної компетентності учнів. Завдання цієї частини тесту оцінювали здатність учнів формувати діалоги, правильно використовувати інтонацію та логічно структурувати свої висловлювання. Завдання третьої частини тесту надано в додатку В. За кожне завдання учні могли отримати один бал. Максимальна кількість балів за третю частину тесту – 12 бали.

Учні продемонстрували наступні результати:

Контрольна група (КГ):

- Високий рівень (10-12 балів): 4 учні (20%)
- Середній рівень (7-9 бали): 5 учні (25%)
- Низький рівень (4-6 бали): 11 учнів (55%)

Експериментальна група (ЕГ):

- Високий рівень (10-12 балів): 5 учні (25%)
- Середній рівень (7-9 бали): 5 учні (25%)
- Низький рівень (4-6 бали): 10 учнів (50%)

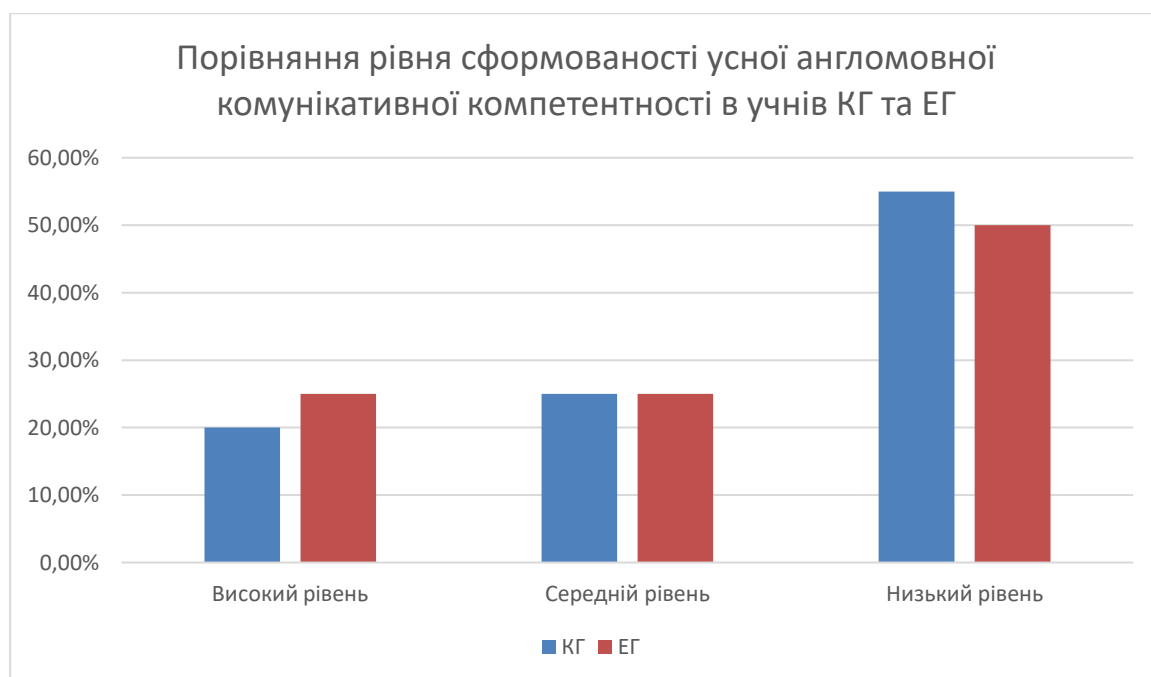

Рисунок 2.3 – Результати тестування на рівень сформованості усної англомовної комунікативної компетентності в учнів 11-х класів

Загалом, результати третьої частини тесту показують, що більшість учнів володіють середнім або низьким рівнем сформованості усної англомовної компетентності, незважаючи на те, що учні ЕГ показують дещо кращі результати.

Вивівши середнє арифметичне та аналізуючи загальні результати тестування, ми дійшли до висновку, що учні продемонстрували загальне розуміння основних елементів комунікативної компетентності. Більшість з них правильно вказували на ключові аспекти, але ці знання виявилися поверхневими та недостатньо обґрунтованими. Виявилось, що вони не зовсім розрізняють різні стилі спілкування

та відповідні до них конструкції. Багато учнів не були знайомі зі стандартними висловами та фразами, що лежать в основі ефективного спілкування. Що стосується граматики, то більшість справилися, але в певних ситуаціях, характерних для англійської мови, учні стикалися з труднощами, припускаючись помилок.

За результатами проведеного зрізу знань, лише 4 учні (20%) контрольної групи (КГ) та 5 учні (25%) експериментальної групи (ЕГ) повністю впоралися з завданнями. Ще 5 учні (25%) КГ та 5 учні (25%) ЕГ показали середній рівень знань. 11 учнів (55%) КГ та 10 (50%) учнів ЕГ знаходилися на низькому рівні.

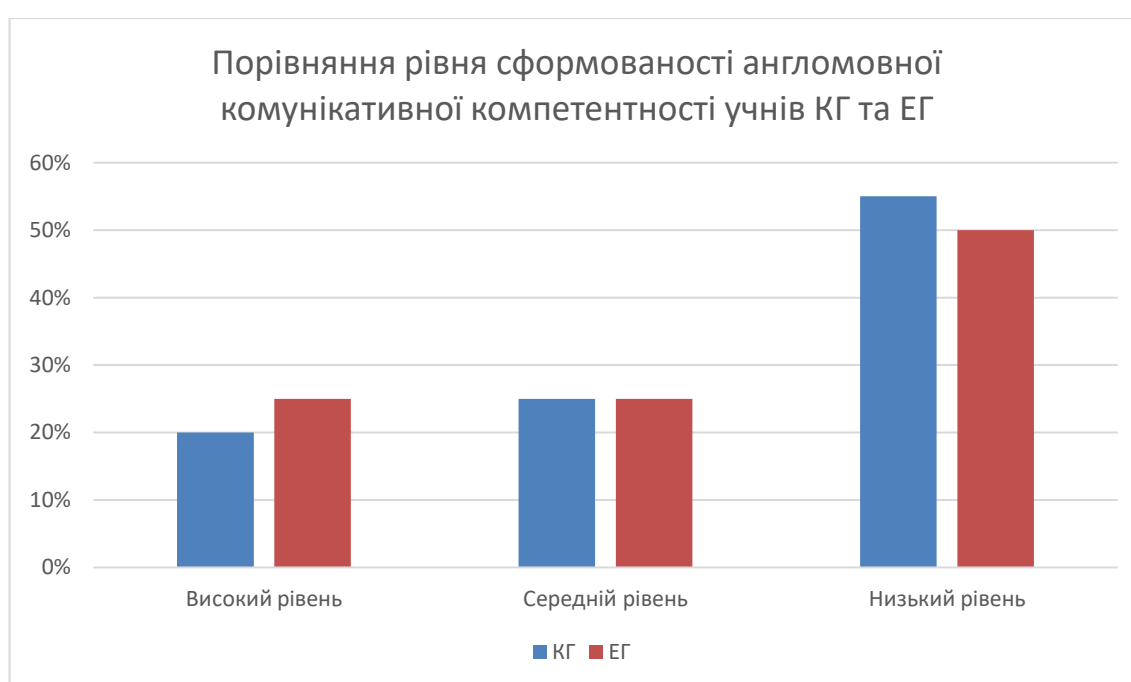

Рисунок 2.4 – Результати тестування на рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності в учнів 11-х класів

Такі результати свідчать про те, що рівень сформованості комунікативних навичок в учнів 11-х класів є досить низьким, що підкреслює необхідність розробки спеціальних навчальних матеріалів, впровадження системи вправ, складання письмових завдань для практичних занять та самостійної роботи, а також встановлення структурованих методичних дій.

2.2 Розробка експериментальної моделі навчання для розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів за допомогою методу **Task-Based Learning**

Перед початком експериментальної частини дослідження, учням КГ та ЕГ було запропоновано пройти опитування. Метою пошуково-розвідувального етапу експерименту було дослідження актуальності проблеми розвитку англомовної комунікативної компетентності в учнів випускних класів. Зразок анкети з використаними запитаннями наведено у додатку.

Проаналізуємо отримані результати. На перше запитання *«Що, на Вашу думку, означає комунікативна компетентність?»* більшість учнів, 60% респондентів, дали відповідь *«вміння спілкуватися англійською мовою в різних ситуаціях»*. Приблизно 30% учасників відповіли, що комунікативна компетентність – це *«вміння логічно і чітко висловлювати власні думки англійською мовою»*. Решта 10% учнів не змогли дати визначення цьому поняттю. Наступне питання стосувалося використання англійської мови у повсякденному житті. Приблизно 55% учасників відповіли позитивно на запитання *«Чи часто ви спілкуєтеся англійською з друзями в соціальних мережах та обмінюєтеся повідомленнями?»*. 35% учнів зазначили, що роблять це час від часу, тоді як 10% стверджують, що не практикують таку діяльність. Така відповідь свідчить про те, що написання публікацій та спілкування в соціальних мережах надає учням можливість практикувати англійську мову та суттєво сприяє покращенню їхніх комунікативних навичок.

На запитання *«Чи спілкуєтеся ви з іноземцями англійською мовою?»* 50% учнів відповіли *«так»*, 40% – *«іноді»* і 10% сказали, що не мають можливості спілкуватися з носіями мови. Це свідчить про те, що значна частина учнів має можливість покращувати свої комунікативні навички, спілкуючись з носіями мови онлайн та в позакласний час.

Наступне питання було покликане з'ясувати рівень володіння учнями навичками письмової комунікації англійською мовою. Близько 25% респондентів відповіли позитивно на запитання *«Чи доводилося вам коли-небудь писати*

офіційний або неофіційний лист англійською мовою?». Більшість учнів (60%) зазначили, що мали обмежену практику написання листів на заняттях. Решта 15% відповіли, що ніколи не писали листа англійською мовою.

Для того, щоб визначити ставлення учнів до покращення навичок спілкування англійською мовою, було поставлено запитання *«Яке ваше ставлення до покращення комунікативних навичок за допомогою використання сучасних методів навчання під час занять з англійської мови?»*. Результати показали, що 80% респондентів підтримали цю ініціативу, зазначивши, що це *«зробить їх більш впевненими у спілкуванні англійською мовою»*, тоді як 20% респондентів обрали варіант відповіді *«мені байдуже»*.

На запитання *«Чи хотіли б ви, щоб на уроках англійської мови приділяли більше уваги розвитку комунікативних навичок?»* 85% учасників відповіли позитивно, 15% з них обрали варіант відповіді *«Не знаю»*. Це підкреслює важливість розвитку комунікативних навичок учнів та необхідність розробки програм для покращення цих навичок.

Останній пункт мав на меті виявити побажання учнів щодо змін у навчальній програмі з англійської мови. Отже, на запитання *«Що б ви хотіли додати до навчальної програми з англійської мови?»* 70% респондентів запропонували додати більше практичних завдань для покращення навичок усного та писемного мовлення.

Підсумовуючи результати, можна зробити висновок, що більшість старшокласників позитивно ставляться до вивчення англійської мови, особливо до розвитку комунікативної компетентності. Також очевидно, що учні потребують більше можливостей для використання англійської мови на практиці, що підкреслює актуальність введення додаткових занять або спеціалізованих програм з акцентом на комунікативну компетентність.

Основною метою навчання англійської мови в старших класах є розвиток комунікативної та соціокультурної компетентностей учнів для ефективного використання набутих знань у самостійному навчанні та житті. Практичний,

розвивальний, освітній та виховний аспекти цієї мети повинні враховуватися під час практичного оволодіння учнями навчального матеріалу.

а) Практичний аспект – забезпечити учнів практичним володінням словниковим запасом, специфічним для повсякденного та академічного спілкування англійською мовою, засвоїти ключові мовні конструкції та термінологію, необхідні для ведення діалогів в реальних ситуаціях.

б) Розвивальний аспект – сприяти розвитку особистості учнів, логіки мислення та мовного чуття. Формувати дискурсивну компетентність, тобто здатність вирішувати комунікативні завдання під час спілкування та досягати поставлених цілей.

в) Освітній аспект – надавати учням нові знання про культуру, історію, соціальні та етичні норми в англійськомовних країнах, що допомагає сформувати міжкультурний діалог та розширює їхнє світобачення.

г) Виховний аспект – формувати громадянську свідомість, інтернаціональну компетентність і здатність ефективно взаємодіяти в багатокультурному середовищі.

Розглянемо зміст навчання англійської мови на основі трьох компонентів: лінгвістичного, психологічного та методологічного.

1. Лінгвістичний компонент включає розвиток практичних мовленнєвих навичок у різних видах мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання та письма) та формування комунікативних умінь, які дозволяють ефективно взаємодіяти в різних ситуаціях. У процесі навчання велика увага приділяється як письмовим, так і усним аспектам комунікації. Письмові навички розвиваються через такі форми, як заповнення анкет, написання есе та листів, а також через аналітичні письмові висловлювання. Усі ці навички базуються на здатності вибудовувати структуру тексту, підбирати мовні засоби, відповідно до завдань та аудиторії, а також підтримувати високий рівень грамотності (див. Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 Види комунікативної діяльності, якими повинні оволодіти учні

Учні повинні навчитися	Види усної та писемної комунікації	Соціокультурний зміст
Вибір стилю та формальності відповідно до мети тексту	Письмові повідомлення, ділове листування, усні привітання та інтерв'ю	Розуміння соціальних і культурних норм у різних мовленнєвих ситуаціях
Структурування інформації та послідовність викладу	Письмові есе, презентації, усні доповіді, обговорення	Уміння логічно організувати інформацію для різних цільових аудиторій
Підбір відповідних мовних засобів залежно від контексту	Короткі та розгорнуті письмові та усні повідомлення, дискусії	Адекватність вираження думок і аргументів з урахуванням культурних особливостей
Розвиток інтонації, акценту, і невербальної комунікації	Усні презентації, неформальні бесіди, рольові ігри	Розуміння і використання невербальних засобів у спілкуванні

2. Психологічний компонент орієнтований на розвиток особистості учнів, зокрема на критичне мислення, вміння вирішувати проблеми та працювати в команді. Уміння досягати консенсусу, брати на себе відповідальність та виявляти ініціативу допомагають формувати внутрішню мотивацію до навчання, лідерські якості, а також навички самостійного прийняття рішень та управління процесом спільної діяльності.

3. Методологічний компонент полягає у використанні інтерактивних форм роботи, спрямованих на вдосконалення рівня розвитку комунікативної компетентності учнів. Навчальний процес включає як усну, так і письмову діяльність, а методи

навчання підбираються відповідно до вікових особливостей учнів. Поглиблене вивчення граматичних та лексичних конструкцій сприяє формуванню впевненості у спілкуванні англійською мовою. Важливим аспектом є самостійна робота з різноманітними джерелами інформації, що дозволяє розширювати культурний кругозір та розвивати навички дослідницької діяльності.

В процесі навчання учні повинні оволодіти різними вміннями, що на пряму впливають на рівень комунікативної компетентності. Такими вміннями є:

- опис і характеристика предмета або ситуації, з урахуванням важливих аспектів;
- вміння пояснювати складні концепти та інтерпретувати інформацію з різних джерел;
- активне слухання з подальшим наданням відповідей, що демонструє розуміння почутого;
- спонукання до роздумів, висловлення думки на основі отриманої інформації;
- використання відповідних стилістичних форм для різних ситуацій;
- створення текстів, що відповідають різним комунікативним цілям (офіційні листи, есе, доповіді);
- логічна побудова і аргументація думок, правильне використання граматичних структур;
- формулювання запитів, заперечень і пропозицій, що спонукають до конкретних дій;

Під час навчання англійської мови для розвитку комунікативної компетентності, важливо застосовувати системний підхід, який розвиває навички як в усній, так і в письмовій формах. Зокрема, при підготовці учнів до реального спілкування, завдання повинні бути спрямовані на покращення їхньої здатності використовувати англійську мову природно та плавно в різних контекстах.

Для ефективного спілкування учням необхідно надавати різноманітні практичні завдання, що імітують реальні комунікативні ситуації. Такі завдання можуть варіюватися від написання есе та електронних листів до участі в групових обговореннях або дебатах. Завдання можна поділити на три категорії:

Рецептивні завдання: це завдання, що пов'язані з аудіюванням та читанням, в яких учні зосереджуються на розумінні значення та структури текстів. Це допомагає їм звикнути до загальних фраз та конструкцій, що використовуються у формальному та неформальному спілкуванні.

Репродуктивні завдання: ці завдання спрямовані на застосування словникового запасу, структур речень та граматичних конструкцій на практиці. Наприклад, учні можуть виконувати завдання із заповненням пропусків або виправленням помилок, що допомагає їм закріпити знання.

Продуктивні завдання: вони є ключовими для розвитку вільного володіння мовою та включають написання творів, створення діалогів і проведення виступів. Учні можуть займатися написанням електронних листів, давати відповіді на запити та робити запити у відповідний спосіб.

Акцент на навчанні, заснованому на завданнях, заохочує учнів використовувати англійську мову в контексті, акцентуючи увагу на спілкуванні та вирішенні проблем, а не тільки на правильності. Навчання, засноване на завданнях, передбачає виконання реальних завдань, таких як проведення зустрічей або написання офіційних електронних листів, які безпосередньо пов'язані з практичним використанням мови. Доведено, що цей метод значно рівень англомовної комунікативної компетентності учнів, дозволяючи їм практикувати мову в реалістичних ситуаціях, тим самим підвищуючи їхню зацікавленість і мотивацію.

З точки зору специфічних потреб 11-класників, вони повинні розвивати як загальну комунікативну компетентність, так і більш спеціалізовані навички. Наприклад, у діловому спілкуванні учням необхідно ознайомитися з лексикою та фразами, які зазвичай використовуються у професійному середовищі. Це включає розуміння формальних структур листів, відповідних форм привітання та загальних фраз, що використовуються для різних цілей, таких як запити, скарги чи прохання.

Крім того, вправи на уроках, що поєднують як рецептивні, так і продуктивні навички, мають вирішальне значення для розвитку комунікативної компетентності. Дуже корисними є завдання, які вимагають від учнів обмінюватися думками, узагальнювати інформацію або писати структуровані твори. Постійне оцінювання

цих завдань може допомогти адаптувати майбутні уроки до тих сфер, де учні можуть потребувати більшої підтримки, особливо в усному та писемному мовленні.

Застосовуючи ці підходи та фокусуючись на реальних завданнях для спілкування, викладачі можуть суттєво покращити комунікативну компетенцію учнів, готуючи їх не лише до іспитів, а й до майбутнього академічного та професійного спілкування.

Застосовуючи ці підходи та зосереджуючись на реальних комунікативних завданнях, вчителі можуть значно підвищити рівень комунікативної компетентності учнів, готуючи їх не лише до іспитів, а й до майбутньої академічної та професійної комунікації.

Розроблена експериментальна модель навчання англomовної комунікативної компетентності старшокласників базується на методі Task-Based Learning (TBL), в рамках якого учні навчаються через виконання конкретних завдань, що моделюють реальні комунікативні ситуації. Цей підхід забезпечує середовище, у якому учні можуть розвивати свою комунікативну компетентність, одночасно вивчаючи мову в контексті, що наближає процес навчання до реальних життєвих ситуацій. Такі заняття складаються з декількох етапів:

1. Підготовчий етап

На цьому етапі учні ознайомлюються з темою завдання, ключовою лексикою та мовними структурами, що будуть необхідні для його виконання. У рамках підготовки проводяться такі вправи, як:

- Лексичні картки та семантичні карти: Учні працюють із новою лексикою, об'єднуючи слова в тематичні групи або створюючи зв'язки між поняттями. Наприклад, якщо завдання пов'язане з подорожами, учні можуть створити карти з ключовими словами: "літак", "готель", "екскурсія", "квиток" тощо.
- Міні-діалоги: Учні працюють у парах, тренуючи короткі діалоги, які підготують їх до виконання основного завдання. Це можуть бути ситуації бронювання квитків або розмови з гідом. Учитель допомагає виправляти помилки та уточнювати правильне вживання нової лексики.

2. Основний етап виконання завдання

Цей етап передбачає активне залучення учнів до виконання комунікативного завдання у парах або малих групах, де вони застосовують вивчену лексику та мовні структури для досягнення спільної мети. Приклади завдань:

- Проектна робота "Організація подорожі": Учні розподіляються на групи, де кожна група має спланувати деталі подорожі. Вони обговорюють та вирішують, які види транспорту обрати, як скласти бюджет, які місця відвідати, обґрунтовуючи свої вибори. Після цього кожна група представляє свій план іншим і відповідає на питання, що імітує реальну комунікативну ситуацію та вимагає адаптації мовлення до аудиторії.
- Інтерв'ю та опитування: Для практики у сфері журналістики або соціального дослідження учні проводять "інтерв'ю" одне з одним на визначені теми, наприклад, «Плани на майбутнє», «Думки про екологію». Такий формат сприяє розвитку мовної гнучкості та навичок імпровізації, адже учні повинні формулювати відповіді відповідно до потоку розмови, а також створює мотивацію для вільного висловлення своїх думок.

3. Заключний етап (рефлексія та аналіз)

Після завершення виконання завдання учні проводять рефлексію над процесом. Учитель організовує спільне обговорення, де учні діляться труднощами та успіхами, а також отримують мовний зворотний зв'язок від учителя, зокрема корекції помилок у граматиці або вимові. Приклад:

- Групове обговорення: Учні обговорюють, що саме було найскладнішим у процесі виконання завдання, як вони справлялися з труднощами, які нові слова чи структури вони використовували та як це допомогло досягти цілей завдання. Це обговорення мотивує учнів до самооцінки та самовдосконалення.
- Заповнення індивідуальних рефлексійних карток: Учні записують, що нового вони вивчили, як це допомогло їм у спілкуванні, та зазначають, що, на їхню думку, їм ще слід удосконалити. Такий підхід сприяє розвитку навичок самостійної рефлексії та дає учням чітке уявлення про свій прогрес.

Впровадження інтерактивних засобів навчання

Застосування інтерактивних засобів, таких як відео, презентації, інтерактивні картки та онлайн-ресурси, може значно покращити навчальний процес у рамках моделі TBL. Наприклад:

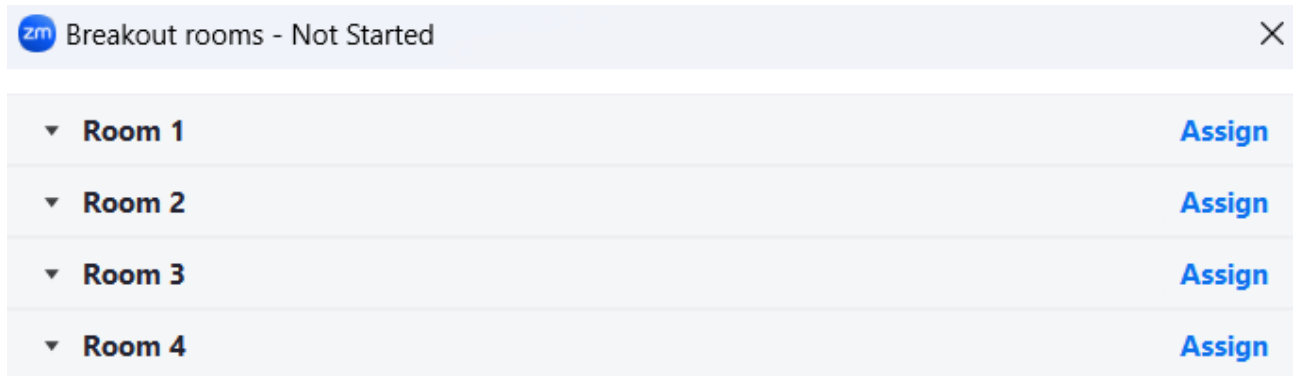
- Відеоматеріали для підтримки мовної практики: Показ тематичних відео перед основним завданням допомагає учням отримати необхідний контекст та зануритися в мовне середовище, яке вони будуть імітувати. Це можуть бути інтерв'ю з носіями мови або сцени із реального життя, що стосуються теми завдання.
- Онлайн-платформи для командної роботи: Використання платформ, таких як Quizlet або FigJam, дозволяє учням спільно працювати над завданнями навіть поза класом, обговорювати ідеї та редагувати матеріали, що забезпечує безперервний процес навчання.

Інтерактивні інструменти відіграють вирішальну роль у підвищенні ефективності завдань, спрямованих на розвиток англомовної комунікативної компетентності. Їх використання охоплює різні етапи уроку, включаючи введення, виконання та рефлексію завдань, що відповідають принципам методу Task-Based Learning. Ці інструменти сприяють активному залученню учнів, забезпечуючи більш інтерактивний та динамічний навчальний процес [31, с. 39].

В процесі експериментального навчання активно застосовувалися різні інтерактивні інструменти та платформи, що значно підвищили ефективність використання методу Task-Based Learning (TBL) для розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів. Зокрема, функція Breakout room у Zoom виявилася надзвичайно корисною для створення окремих віртуальних кімнат для роботи в групах, що сприяло розвитку інтерактивності та глибшого занурення у завдання.

Цей інструмент дозволяє учням працювати в невеликих групах, що створює умови для більш інтенсивного комунікативного процесу. Наприклад, під час виконання завдання з теми «Організація подорожі» учні в групах розподіляли ролі, обговорювали варіанти транспорту, місць проживання та визначали бюджет.

Кожна група працювала у Breakout room, де учасники мали можливість обговорювати свої ідеї та підготувати спільну презентацію. Такий підхід значно підвищує ефективність навчання, оскільки учні активно залучені до процесу, розвиваючи навички командної роботи, формулювання та аргументації думок.

Options

Recreate

Add a room

Open all rooms

Рисунок 2.5 – Приклад створених Breakout rooms для роботи учнів в групах

Використання Breakout room у контексті методу Task-Based Learning дозволяє створювати реалістичні ситуації, завдяки яким учні можуть практикувати мовні навички у безпечному та підтримуючому середовищі. Це сприяє не лише глибшому засвоєнню матеріалу, але й знижує рівень тривожності, що часто виникає при публічних виступах або спілкуванні з носіями мови. Таким чином, інтеграція інтерактивних інструментів, таких як Breakout room, у навчальний процес за методом TBL є важливим чинником для підвищення ефективності розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів.

Під час навчального процесу активно використовувалися інтерактивні дошки, зокрема FigJam та Zoom Whiteboards, що значно підвищило ефективність методу Task-Based Learning для розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів. Ці інструменти забезпечують інтерактивне середовище для візуалізації інформації та колективного створення ідей.

Використання FigJam сприяє розвитку критичного мислення, структуруванню інформації та підвищує залученість учнів. Учні мали можливість спільно виконувати завдання під час групової та парної роботи у Breakout rooms, взаємодіючи з елементами уроку та іншими учнями на інтерактивній дошці.

Words often confused: personality adjectives

Study the adjectives from the interview and match them to the definitions. Which adjective in each pair has a negative meaning?

1. **leisurely-going**
a relaxed and happy to do whatever people want
b not liking to work or use energy
2. **determined/stubborn**
a not letting anything stop you doing what you've decided to do
b not willing to change your decision or consider anyone else's opinion
3. **modest/shy**
a not feeling confident in the company of people you don't know
b not wanting to talk about the things you do well
4. **sensitiveliberal**
a having intense feelings about things and showing them
b being aware of your own feelings and other people's
5. **amalgamassessive**
a thinking you are better and more important than others
b expressing your opinions and feelings in a confident way

Complete the sentences with an adjective in the previous exercise

1. Sarah is very modest. She's achieved a lot in her life, but not many people know about it.
2. I like getting up late at the weekend, but that doesn't mean that I'm leisurely.
3. Zack is so stubborn. He never listens to anyone's advice.
4. Hannah is very relaxed with people she knows, but in a new situation she's very shy.
5. Jenny always knows if you're not happy. She's very sensitive to others.
6. Frank has a very superior attitude to everyone around him. He's really assessive.
7. Carl finds academic work quite difficult, but he wants to succeed. He's very determined.
8. Jed is very easy to get on with and he never worries about anything. He's so easy-going.

Prepare four tips on how to make a good first impression.

• How important is it to make a good first impression?

Look at the photos. Which words in the exercise with adjectives would you use to describe the people? Why?

Listen to two dialogues about two of the people in the photos in the previous exercise. Which two people are they talking about?

Complete the phrases from the dialogues. Then listen and check.

Speculating

Modal verbs

He (1) might be in his thirties.
He (2) might understand us better.
She (3) must be nearly two metres tall.

seem

(4) Does he seem nice?
(5) He seems really easy-going.

look / look like / look as if

He (6) looks younger than I expected.
He (7) doesn't look like a typical head teacher.
She (8) looks as if she's an Olympic athlete.

Listen to the two people talking about themselves. Which words do they use to describe themselves?

Complete the dialogue about another person with the phrases below. Then listen and check. Which person in the photos are they talking about? Underline two more phrases for speculating.

a. He could be the new school secretary. (1)
b. Jackie's nothing like that. (2)
c. This one is definitely older than that! (3)
d. But he seems nice. (4)
e. He must be our new science teacher! (5)
f. That might be better! (6)
g. they both look happy (7)
h. He has a nice face. (8)
i. He looks as if he's a manager of a big company. (9)

Amber: Who's that guy in the suit talking to Craig?
Samuel: (1) _____
Amber: No, I know Craig's dad. This guy is? _____
Samuel: (2) _____ It's the only teacher we haven't met yet.
Amber: (3) _____
Samuel: Well, (4) _____ The new science teacher is in his thirties and (5) _____
Amber: No way. (7) _____
Samuel: I know what you mean. (8) _____ He's been chatting to Craig for quite some time now and (9) _____

Discuss your first impressions of the other people in the photos.

Рисунок 2.6 – Приклад інтерактивного уроку на платформі FigJam

Інтерактивна дошка Zoom Whiteboards сприяла більшому залученню учнів до навчального процесу, надаючи їм змогу активно взаємодіяти з елементами уроку під час відкритих, групових, парних та індивідуальних завдань. Зокрема, учні мали змогу залишати коментарі, в яких вони ділилися своїми ідеями та відповідями, які одразу відображались на віртуальній дошці та були доступними для всіх.

Mixed

There are two general types of communication – oral and written. Brainstorm in mini-groups and give examples of oral and written communication.

e.g.: oral: presentations..., written: letters...

1. Oral communication
2. Written communication

Guest
2 months ago
Mail communication

Рисунок 2.7 – Приклади залишених учнями коментарів на платформі Zoom Whiteboards

Загалом, використання віртуальних інтерактивних дошок допомагає учням краще структурувати інформацію та розвивати навички спільної роботи. Ці інструменти сприяють розвитку критичного мислення, структуруванню інформації та підвищують залученість учнів до навчального процесу за допомогою інтерактивних елементів на уроці. Використання таких технологій у контексті TBL є важливим чинником для підвищення ефективності розвитку англомовної комунікативної компетентності учнів, оскільки вони забезпечують інтерактивність та практичну орієнтованість навчання, що підвищує мотивацію учнів та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

Онлайн-платформа Quizlet використовувалася для вивчення та закріплення лексики за допомогою інтерактивних карток, ігор та вікторин. Цей інструмент став невід'ємною складовою навчального процесу, особливо під час вивчення теми «Ділове спілкування». Учні створювали набори карток з ключовими термінами, що дозволило їм активно залучатися до навчального процесу, самостійно підбирати необхідні слова та фрази, відпрацьовувати їх у зручному для себе форматі. Це значно підвищувало їхню мотивацію та залученість до навчання.

Наприкінці занять учні брали участь у тесті Live Quizlet, який об'єднував їх у команди. Це заохочувало учнів до спільної роботи, що було не лише цікавим, але й дуже ефективним з точки зору розвитку комунікативної компетентності. Всі учні отримували однакові запитання з різними варіантами відповідей, але тільки один член команди мав правильну відповідь. Така структура гри мотивувала учнів до спілкування, обговорення можливих варіантів і колективного вибору правильної відповіді.

Під час гри екран вчителя функціонував як інтерактивне табло, що дозволяло кожній команді відстежувати свій прогрес і порівнювати його з прогресом інших команд. Ця функція вносила елемент змагання, підвищуючи зацікавленість у навчальному процесі. Якщо команда давала неправильну відповідь, вона повинна була повернутися до початку і спробувати відповісти на всі запитання ще раз. Цей

механізм ще більше заохочував учнів до активнішої комунікації та ефективної співпраці, що сприяло значному підвищенню рівня їхньої комунікативної компетентності.

Загалом, використання Quizlet для розвитку англomовної комунікативної компетентності учнів значно підвищує ефективність навчання за методом Task-Based Learning. Інтерактивні елементи платформи сприяють активному залученню учнів до навчального процесу, покращенню їхніх комунікативних навичок та підвищенню мотивації до вивчення англійської мови. Використання Quizlet забезпечує інтерактивність та практичну орієнтованість навчання, що є важливими компонентами успішної реалізації методу TBL.

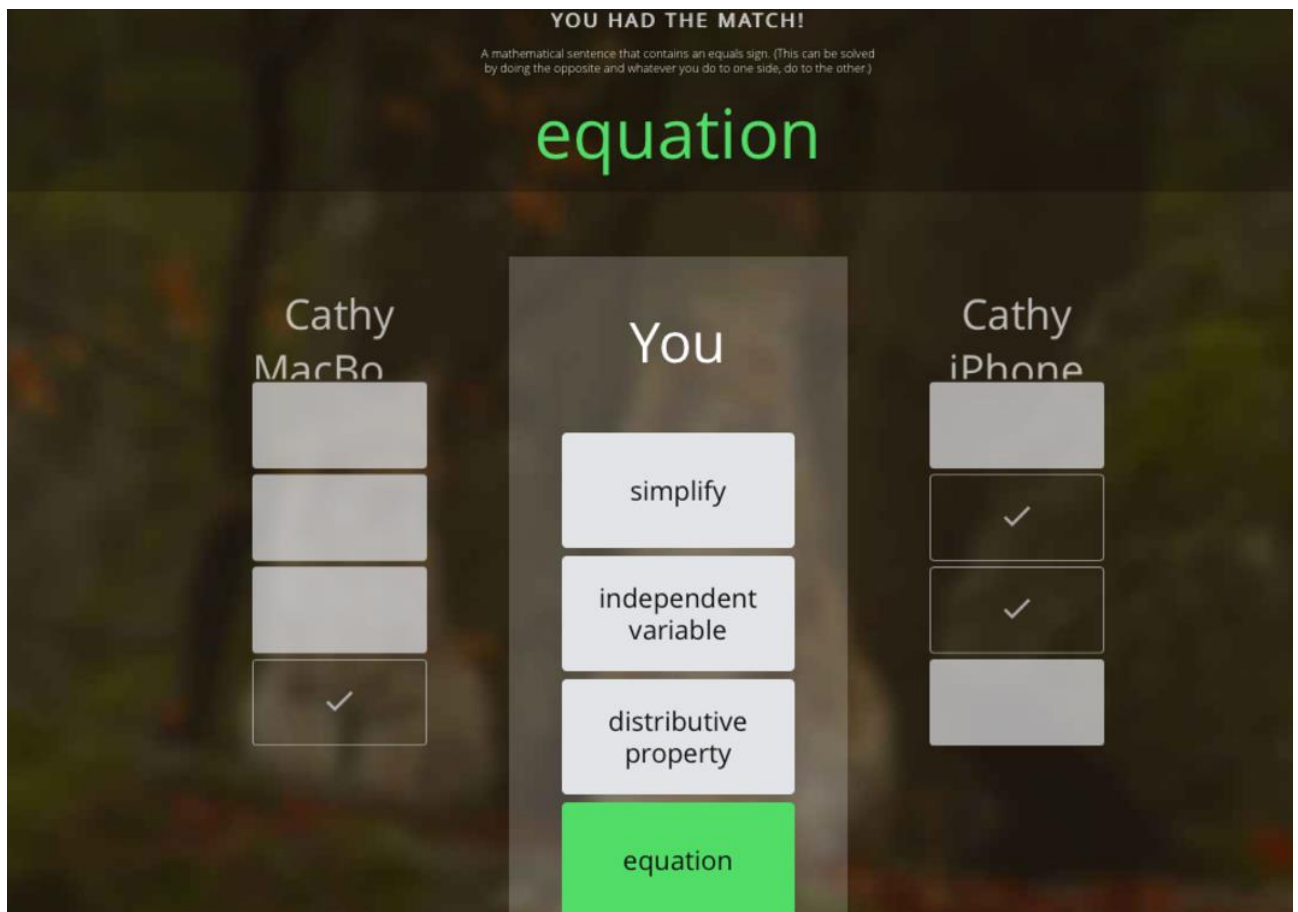

Рисунок 2.8 – Приклад інтерактивного тесту Live Quizlet

Окрім Live Quizlet, платформа пропонує різні типи занять, такі як Match, Gravity та інші, що дозволяють учням вивчати матеріал у формі гри. Наприклад, гра Match пропонує учням якнайшвидше співставляти слова з їхніми

визначеннями, що допомагає закріпити нову лексику та покращити швидкість мислення.

Gravity — це ще одна ефективна гра, у якій учні мають швидко вводити правильні відповіді на запитання, що з'являються на екрані. Ці функції сприяють кращому засвоєнню матеріалу і допомагають учням застосовувати знання на практиці, отримані під час уроку. Використання цих ігрових інструментів разом із методом Task-Based Learning забезпечує інтерактивність та практичну орієнтованість навчального процесу, що є ключовими аспектами для підвищення ефективності навчання.

Впровадження Quizlet у навчальний процес має чимало переваг. По-перше, це дає можливість учням займатися в комфортному темпі, підлаштовуючи завдання під свої індивідуальні особливості. По-друге, інтерактивні вправи та ігри заохочують активну участь у навчальному процесі, що сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу.

Крім того, спільна робота сприяє розвитку соціальних навичок в учнів, таких як співпраця, комунікація та лідерство. Завдяки такому підходу учні не лише засвоюють нову лексику та граматику, а й розвивають важливі навички, які знадобляться їм у майбутньому.

Загалом, використання Quizlet для розвитку англомовної комунікативної компетентності значно підвищує ефективність вивчення мови. Інтерактивні завдання, ігри та командна робота активізують участь учнів у навчальному процесі, сприяють кращому засвоєнню матеріалу та розвитку комунікативних навичок. Використання Quizlet у межах методу Task-Based Learning сприяє інтерактивності та практичній орієнтованості навчання, що підвищує мотивацію учнів та допомагає їм краще підготуватися до використання англійської мови у реальних життєвих ситуаціях.

Онлайн-ресурс Quizizz широко використовувався для проведення інтерактивних тестів, які не лише стимулювали зацікавленість учнів, але й сприяли виявленню прогалин у знаннях. Впровадження елементів гейміфікації, таких як

бали, таблиці лідерів та таймери, значно мотивувало учнів до активної участі у навчальному процесі, сприяючи кращому розумінню навчального матеріалу.

Учні використовували Quizizz на різних етапах уроку, починаючи від введення нового матеріалу до його закріплення та рефлексії. Інтерактивні тести містили різноманітні типи запитань, включаючи запитання з декількома варіантами відповідей, вправи на встановлення відповідності та завдання на заповнення пропусків. Така різноманітність дозволяла учням не лише повторити вивчене, але й застосувати свої знання у практичному контексті. Гейміфікований підхід створював більш динамічне навчальне середовище, заохочуючи глибшу взаємодію з навчальним матеріалом.

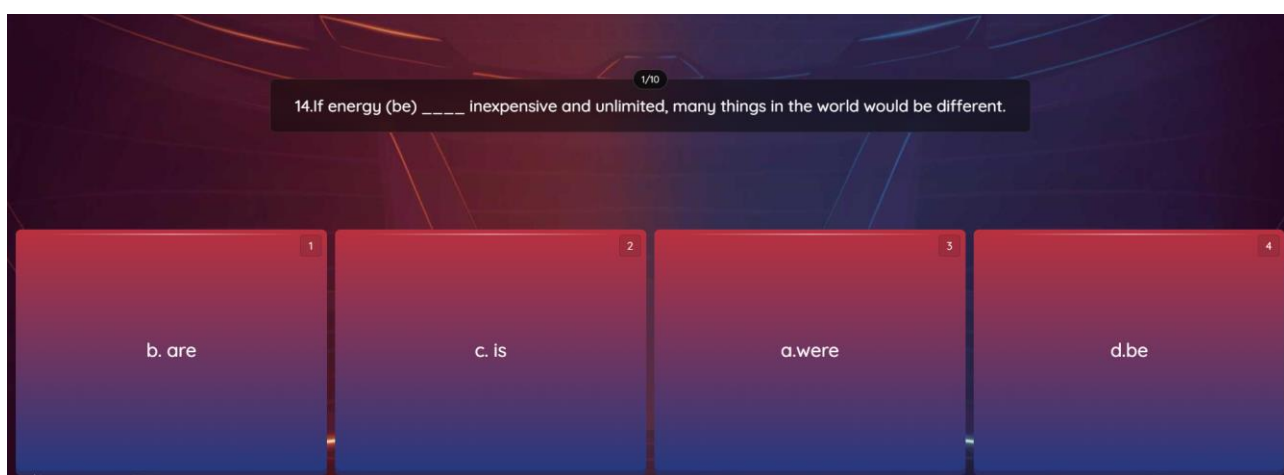

Рисунок 2.9 – Приклад тестового завдання з онлайн платформи Quizizz

Під час виконання тестів Quizizz надавав автоматичний зворотній зв'язок щодо правильності відповідей, що дозволяло учням миттєво виявляти та виправляти свої помилки. Результати тестів відображалися у режимі реального часу, що підвищувало інтерактивність та надавало навчальному процесу динамічності.

Однією з особливостей Quizizz є можливість створювати як індивідуальні, так і групові завдання, що сприяло розвитку навичок співпраці між учнями. Наприклад, під час групових тестів учні брали участь в обговоренні можливих відповідей, тим самим сприяючи комунікативній взаємодії та глибшому розумінню матеріалу. Крім того, вчитель мав можливість налаштовувати тести відповідно до

потреб та рівня підготовки учнів, забезпечуючи диференційований підхід до навчання.

Впровадження Quizizz помітно підвищило ефективність навчального процесу. Інтерактивне проведення тестування не лише полегшило процес виявлення навчальних прогалин, але й сприяло активному залученню учнів, підвищенню мотивації та розвитку комунікативної компетентності завдяки гейміфікації та співпраці. Використання Quizizz у межах методу Task-Based Learning забезпечує інтерактивність та практичну орієнтованість навчального процесу, що є ключовими чинниками для підвищення мотивації та покращення англomовної комунікативної компетентності учнів.

Отже, така експериментальна модель дозволяє не лише підвищити рівень володіння мовою, а й сприяє всебічному розвитку учнів. Вона забезпечує розвиток критичного мислення, що є невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу, і допомагає учням аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію. Крім того, модель сприяє формуванню навичок роботи в команді, що є важливою компетентністю у будь-якій сфері діяльності, допомагаючи учням навчитися ефективно співпрацювати, комунікувати та вирішувати проблеми разом.

Інтерактивний та практичний підхід, який застосовується в цій моделі, дозволяє розвивати гнучкість мовлення, що є важливим для успішної комунікації у різних життєвих ситуаціях. Учні набувають впевненості у використанні іноземної мови, що підвищує їхню мотивацію та зацікавленість у навчанні. Здатність впевнено спілкуватися іноземною мовою відкриває перед учнями нові можливості для особистого та професійного зростання.

Завдяки інтеграції таких методів, як Task-Based Learning, навчальний процес стає більш реалістичним і практично орієнтованим, що дозволяє учням застосовувати свої знання на практиці і готуватися до реальних життєвих ситуацій. Це сприяє не лише академічному успіху, але й формуванню компетентної, багатогранної особистості, здатної до ефективної комунікації та міжкультурної взаємодії.

Таким чином, використання цієї експериментальної моделі є перспективним інструментом для підвищення ефективності навчання, розвитку ключових компетентностей і підготовки учнів до викликів сучасного світу..

2.3. Порівняльна характеристика рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів КГ і ЕГ

Протягом експериментального періоду навчання (01.10.2024-20.10.2024) тривалістю 20 днів після кожної вивченої теми проводились контрольні зрізи для визначення коефіцієнту засвоєння матеріалу учнями контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп. Учні КГ навчались за стандартною програмою, а учні ЕГ — за розробленою нами методикою, що включала принципи методу Task-Based Learning.

У кінці навчання проводилось підсумкове тестування для визначення ефективності запропонованої методики. Учні обох груп виконували завдання, націлені на визначення рівня їхніх комунікативної компетентності у реальних ситуаціях, зокрема в письмовому спілкуванні англійською мовою. Тестування проводилось в аналогічних умовах з початковим етапом, для того щоб порівняти прогрес.

Аналіз результатів виявив, що учні ЕГ показали значно кращі результати, відповідаючи на більшу кількість запитань правильно. В кінцевому результаті учні ЕГ значно покращили англомовні комунікативні навички, зокрема у веденні діалогів та аргументації свої думок, що є важливими аспектами англомовної комунікативної компетентності.

Результати тестування вказують на наступні зміни:

- у контрольній групі рівень високої сформованості навичок був на рівні 20% до експерименту та залишився на такому ж рівні після;
- В експериментальній групі кількість учнів з високим рівнем знань зросла з 25% до 50%.

- Значно зменшилась кількість учнів із низьким рівнем. У ЕГ цей показник знизився з 50% до 15%, а у КГ з 55% до 50%.

Ці результати підтверджують, що методика TBL ефективно сприяє розвитку англомовної комунікативної компетентності в учнів. Порівняння тестових робіт показало перевагу ЕГ не тільки у граматичних завданнях, але й у загальному рівні навичок усного спілкування англійською мовою.

Завдяки наочному матеріалу, технічним засобам та креативним завданням, учні ЕГ досягли вищого рівня компетентності порівняно з КГ. Це підтверджує важливість інтеграції практичних завдань у навчальний процес для досягнення високих результатів.

Таблиця 2.3 Порівняння результатів тестування

Група	Попередні результати (%)	Кінцеві результати (%)
Експериментальна	25% (високий)	50% (високий)
	25% (середній)	35% (середній)
	50% (низький)	15% (низький)
Контрольна	20% (високий)	20% (високий)
	25% (середній)	30% (середній)
	55% (низький)	50% (низький)

Для достовірності отриманих даних в ході експерименту, ми використали статистичний непараметричний критерій Для забезпечення надійності отриманих результатів експерименту, ми застосували статистичний непараметричний критерій Пірсона χ^2 . Використання цього критерію дозволяє нам оцінити ефективність експерименту з 95% впевненістю. Розрахункова формула критерію Пірсона χ^2 :

$$\chi^2 = N * M * \sum (i = 1)^L ((n_i/N - m_i/M)^2 / (n_i + m_i))$$

N – загальна кількість учнів ЕГ;

M – загальна кількість учнів КГ;

n_i – кількість учнів ЕГ, які мають середні бали за критеріями високого (n_1), середнього (n_2), низького (n_3) рівнів;

m_i – кількість учнів КГ, які мають середні бали за критеріями високого (m_1), середнього (m_2), низького (m_3) рівнів;

L – шкала оцінювання, L = 3.

Для хі-квадрат критерію рівні значущості оцінені за кількістю ступенів вільності ν , що обчислене за формулою:

$$\nu = (k - 1) \cdot (c - 1)$$

k – кількість груп – 2

c – кількість характеристик – 3

Критичні величини $\chi_{кр}^2$ для рівнів значимості P = 0,05 та P = 0,01:

$$\chi_{кр}^2(0.05) = 5,991$$

$$\chi_{кр}^2(0.01) = 9,21$$

За допомогою програми «Excel», ми змогли обрахувати та перевірити результати нашого експериментального дослідження.

Результат – 6,4176.

Ці результати підтверджують, що методика TBL ефективно сприяє розвитку англomовної комунікативної компетентності в учнів. Порівняння тестових робіт показало перевагу ЕГ у всіх ключових аспектах.

Завдяки наочним матеріалам, технічним засобам та креативним завданням, учні ЕГ досягли вищого рівня компетентності порівняно з КГ. Це підтверджує важливість інтеграції методу Task-Based Learning у навчальний процес для досягнення високих результатів у розвитку англomовної комунікативної компетентності учнів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило всебічно вивчити можливості та перспективи використання методу Task-Based Learning (TBL) для розвитку англomовної комунікативної компетентності учнів старших класів. Результати підтвердили ефективність TBL у контексті сучасного навчального процесу. Завдяки комплексному підходу вдалося досягти поставлених цілей, розробити авторську модель навчання та експериментально підтвердити її доцільність.

Комунікативна компетентність була визначена як багатовимірне поняття, яке включає здатність учнів не лише оперувати граматичними правилами, але й ефективно застосовувати мовні засоби в реальних ситуаціях. У дослідженні було виділено кілька ключових компонентів, які формують основу комунікативної компетентності. Граматична компетентність забезпечує знання лексики, синтаксичних структур і фонетичних правил, які є базою для усного та писемного мовлення. Дискурсивна компетентність дозволяє створювати логічно зв'язні висловлювання та тексти, забезпечуючи їхню послідовність і змістовність. Соціолінгвістична компетентність допомагає учням адаптувати свою мовленнєву поведінку відповідно до соціального контексту та культури співрозмовника, враховуючи специфіку комунікативної ситуації. Прагматична компетентність сприяє розумінню підтексту та прихованих значень у мовленні, а також дозволяє досягати поставлених комунікативних цілей. Стратегічна компетентність охоплює здатність застосовувати компенсаторні стратегії, такі як перефразування, використання жестів чи міміки, для подолання мовних труднощів.

Особливу увагу у дослідженні було приділено аналізу когнітивних, психологічних та емоційних особливостей учнів старших класів, які безпосередньо впливають на їхню здатність засвоювати іноземну мову. Цей віковий етап характеризується активним розвитком критичного мислення, здатності до абстрагування, аналізу та синтезу інформації, що відкриває нові можливості для глибшого розуміння мовного матеріалу. Старшокласники здатні самостійно планувати свою навчальну діяльність, оцінювати результати й коригувати стратегії

навчання, що робить їх більш автономними у процесі оволодіння мовою. Однак, попри ці переваги, учні цього віку часто стикаються з психологічними бар'єрами, такими як страх зробити помилку, тривожність під час публічних виступів або спілкування з носіями мови. Такі фактори можуть негативно впливати на процес навчання, створюючи додаткові труднощі у формуванні комунікативних навичок.

Розвиток емоційної зрілості на цьому етапі дозволяє учням краще усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, але водночас підвищена чутливість до зовнішньої критики та оцінок може викликати стрес і невпевненість у власних силах. Важливим висновком дослідження стало те, що створення сприятливого емоційного середовища на уроках, яке підтримує учнів, знижує рівень стресу та заохочує до експериментів, є критично важливим для формування впевненості у використанні іноземної мови. У цьому контексті метод Task-Based Learning виявився особливо ефективним, адже він забезпечує інтерактивність і практичну орієнтованість навчання, що сприяє зниженню тривожності та підвищенню мотивації учнів.

Метод TBL було обґрунтовано як сучасний інструмент, що дозволяє учням розвивати мовні вміння через виконання завдань, які моделюють реальні життєві ситуації. У ході теоретичного аналізу з'ясовано, що цей метод орієнтований на досягнення комунікативної мети, на відміну від традиційних підходів, які акцентують увагу на засвоєнні окремих мовних елементів, таких як граматики чи лексики. TBL дозволяє інтегрувати всі аспекти мовної компетентності в єдиний процес, що значно підвищує ефективність навчання. Порівняння з традиційними методами, такими як Grammar-Translation Method чи Audio-Lingual Approach, показало, що Task-Based Learning забезпечує більшу мотивацію, зацікавленість і активну участь учнів у навчальному процесі.

Експериментальна частина дослідження включала розробку моделі навчання, побудованої на основі Task-Based Learning, яка охоплювала комплекс завдань, спрямованих на розвиток англійської комунікативної компетентності учнів. У процесі експерименту було сформовано дві групи: контрольну, яка навчалася за традиційною методикою, та експериментальну, в якій використовувався метод

TBL. Результати дослідження продемонстрували значну перевагу методу TBL у процесі розвитку англомовної комунікативної компетентності. У експериментальній групі рівень високих досягнень зріс з 25% до 50%, тоді як кількість учнів із низьким рівнем знань зменшилася з 50% до 15%. Це свідчить про ефективність запропонованого методу навчання.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що запропонована модель навчання може бути застосована у шкільній практиці для підвищення ефективності уроків англійської мови. Використання Task-Based Learning дозволяє забезпечити інтерактивність навчального процесу, формуючи у старшокласників не лише лінгвістичну, але й міжкультурну, прагматичну, соціокультурну та інші компетентності, необхідні для успішного спілкування у глобалізованому світі. Завдання, що включають рольові ігри, групові дискусії, проекти та інтерактивні вправи, сприяють формуванню критичного мислення, навичок командної роботи та самостійності. Крім того, застосування цифрових технологій у межах TBL забезпечує доступ до сучасних ресурсів, стимулює пізнавальну активність і дозволяє адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб учнів.

Загалом, дослідження підтвердило, що метод Task-Based Learning є ефективним підходом до викладання англійської мови в старшій школі. Цей метод сприяє не лише оволодінню мовним матеріалом, але й формуванню впевненості у власних силах, розвитку творчих і адаптивних здібностей учнів. Завдяки інтеграції TBL у навчальний процес учні отримують можливість не лише покращити свої знання англійської мови, але й підготуватися до використання її у реальних життєвих ситуаціях. Отже, Task-Based Learning є перспективним інструментом у сучасній методиці викладання іноземних мов, який відповідає вимогам сучасного світу та сприяє формуванню компетентної, багатогранної особистості, здатної до ефективної комунікації та міжкультурної взаємодії.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Басняк Ю. А. *Формування англомовної комунікативної компетентності учнів середніх класів за допомогою діяльнісного підходу (task-based approach):* магістерська кваліфікаційна робота. Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2022.
2. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецка Г. Е. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика.* Київ: Ленвіт, 2013.
3. Білоус А. А. *Методика формування комунікативної компетентності у старшокласників з використанням мультимедійних засобів навчання (відеоматеріалів).* Інноваційна педагогіка. 2022. Т. 43, № 1. С. 35–42.
4. Василенко Л. В. Використання інтерактивних технологій у процесі навчання англійської мови. *Молодий вчений.* 2021. № 5. С. 123–126.
5. Гаврилук О. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи. *Педагогічний дискурс.* 2020. Вип. 29. С. 45–50.
6. Гончаренко С. Удосконалення методики навчання англійської мови у середній школі. *Іноземні мови в школі.* 2019. № 3. С. 22–27.
7. Горбач Н. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2021. Т. 81, № 1. С. 98–104.
8. Гриценко Т. Б. Формування комунікативної компетентності учнів засобами проектної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2020. № 2. С. 112–117.
9. Демченко І. О. Використання рольових ігор у процесі навчання англійської мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* 2019. № 183. С. 56–60.
10. Дмитренко Т. В. *Методика формування англомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи.* Педагогічний процес: теорія і практика. 2021. № 4. С. 89–94.

11. Дубовик О. С. Інтерактивні методи навчання у формуванні комунікативної компетентності учнів. *Освітній простір України*. 2020. № 17. С. 72–77.
12. Жукова І. В. Використання мультимедійних технологій у навчанні англійської мови. *Інформаційні технології в освіті*. 2019. № 40. С. 45–50.
13. Заболотна О. О. Формування комунікативної компетентності учнів засобами інтерактивного навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 1. С. 98–103.
14. Завгородня Т. В. Метод проектів як засіб формування комунікативної компетентності учнів. *Молодий вчений*. 2020. № 12. С. 150–153.
15. Зайцева І. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів засобами ігрових технологій. *Педагогічний альманах*. 2021. Вип. 49. С. 123–128.
16. Іванова Л. О. Використання аудіовізуальних засобів у навчанні англійської мови. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С. 34–38.
17. Калініна Л. М. Формування комунікативної компетентності учнів у процесі вивчення іноземних мов. *Педагогічні науки*. 2019. № 92. С. 45–50.
18. Кириленко О. В. Використання інтернет-ресурсів у навчанні англійської мови. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 83, № 3. С. 112–117.
19. Ковальчук Н. С. Методика формування англійської комунікативної компетентності учнів старшої школи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2020. № 2. С. 98–103.
20. Козак О. П. Використання інтерактивних методів у навчанні іноземних мов. *Молодий вчений*. 2019. № 7. С. 123–126.
21. Комунікативний метод навчання української мови як іноземної. *Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. н.д.
22. Кондратюк О. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності засобами інтерактивних технологій. *Молодь і ринок*. 2021. № 9 (196). С. 106–110.

23. Костенко Г. С. Мотивація в навчанні англійської мови в умовах сучасної школи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 193. С. 34–38.
24. Краснова О. В. Розвиток іншомовних комунікативних навичок у процесі виконання проектних завдань. *Іноземні мови в школах України*. 2021. № 5. С. 41–45.
25. Кравченко Л. О. Використання кейс-методу у формуванні іншомовної компетентності. *Іноземні мови*. 2020. № 3. С. 78–82.
26. Левченко Н. С. Формування іншомовної комунікативної компетентності у старшокласників за допомогою дидактичних ігор. *Педагогіка і психологія*. 2022. № 6. С. 115–119.
27. Литвиненко М. І. Технологія *Task-Based Learning* у процесі навчання англійської мови. *Молодий вчений*. 2022. № 10 (110). С. 23–26.
28. Ляшенко О. І. Метод проектів як засіб підвищення ефективності навчання англійської мови. *Науковий вісник. Серія: Педагогіка*. 2021. № 5. С. 54–59.
29. Макарова І. В. Інтерактивні методи як інструмент формування комунікативної компетентності. *Іноземні мови*. 2021. № 1. С. 98–102.
30. Мельник О. Ю. Навчання англомовного діалогічного мовлення з використанням рольових ігор. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Т. 32. С. 120–124.
31. Методика формування комунікативної компетентності у старшокласників з використанням мультимедійних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Т. 43, № 1. С. 35–42.
32. Молодий вчений. Розвиток комунікативних навичок у старшій школі. *Молодий вчений*. 2023. Т. 1.1 (113.1). С. 65–68.
33. Навчання діалогічного мовлення в спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладах старшої школи за допомогою *task-based learning*. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2022.
34. Павельчук І. О. Розвиток комунікативних навичок у старшій школі. *Молодий вчений*. 2023. Т. 1.1 (113.1). С. 65–68.
35. Підвищення ефективності навчання іноземних мов за допомогою інтерактивних методів. *Науковий журнал «Педагогіка»*. 2020. № 4. С. 47–52.

36. Розвиток комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови. *На Урок*. URL: <https://naurok.com.ua/rozvitok-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-184703.html> (дата звернення: 14.10.2024).

37. Розвиток комунікативних умінь і навичок учнів у процесі вивчення англійської мови. *На Урок*. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-201566.html> (дата звернення: 14.10.2024).

38. Удосконалення комунікативної компетенції учнів старшої школи засобами інтерактивних технологій. *Електронна бібліотека КДПУ*. н.д.

39. Формування англійської писемної комунікативної компетентності учнів. *Електронний архів Хмельницького національного університету*. н.д.

40. Фаустова І. А. Навчання діалогічного мовлення в спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладах старшої школи за допомогою *task-based learning*. ЖДУ ім. Івана Франка, 2022.

41. Федорова А. В. Інноваційні підходи до навчання англійської мови в сучасній школі. *Педагогічні науки*. 2021. № 3. С. 123–127.

42. Хоменко О. С. Використання інтерактивних методів у навчанні старшокласників англійської мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 1. С. 56–60.

43. Комунікативний метод навчання української мови як іноземної. *Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. н.д.

44. Чубенко В. І. Використання проектного методу для формування комунікативних навичок у старшокласників. *Інноваційна освіта*. 2020. № 6. С. 33–37.

45. Шаповаленко Л. М. Технології розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів старших класів. *Педагогіка і психологія*. 2021. № 9. С. 73–77.

46. Шляхи удосконалення комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови. *Електронний архів Хмельницького національного університету*. н.д.

47. Шлях формування діалогічного мовлення на уроках англійської мови. ЖДУ ім. Івана Франка. 2022.
48. Щербак В. О. Практичне використання інтерактивних технологій у навчанні. *Електронна бібліотека КДПУ*. н.д.
49. Щодо особливостей навчання комунікативної граматики. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Т. 41, № 2. С. 51–56.
50. Юрченко І. В. Підходи до навчання діалогічного мовлення. *Молодий вчений*. 2022. Т. 3.1 (115.1). С. 35–39.
51. Яковенко О. І. Методика формування англомовної комунікативної компетентності старшокласників. *На Урок*. н.д.
52. Bardovi-Harlig K., Dornyei Z. Do Language Learners Recognize Pragmatic Violations? *TESOL Quarterly*. 1998. Vol. 32, № 2. P. 233–259.
53. Bardovi-Harlig K. Pragmatics and Second Language Acquisition. *TESOL Quarterly*. 2000. Vol. 34, № 2. P. 215–241.
54. Breen M. P. Learner Contributions to Task Design. In C. Candlin & D. Murphy (Eds.), *Language Learning Tasks*. Prentice Hall, 1987. P. 23–46.
55. Brown H. D. *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Pearson Education, 2007.
56. Bygate M., Skehan P., & Swain M. (Eds.). *Researching Pedagogic Tasks: Second Language Learning, Teaching, and Testing*. Pearson Education, 2001.
57. Carless D. The Suitability of Task-Based Approaches for Secondary Schools: Perspectives from Hong Kong. *System*. 2007. Vol. 35, № 4. P. 595–608.
58. Doughty C., Long M. H. (Eds.). *The Handbook of Second Language Acquisition*. Blackwell Publishing, 2003.
59. Ellis R., Loewen S., Elder C., Erlam R., Philp J., & Reinders H. *Implicit and Explicit Knowledge in Second Language Learning, Testing and Teaching*. Multilingual Matters, 2009.
60. Ellis R. *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford University Press, 2003.

61. Ellis R. Task-Based Language Teaching: Sorting Out the Misunderstandings. *International Journal of Applied Linguistics*. 2009. Vol. 19, № 3. P. 221–246.
62. Ellis R., Shintani N. *Exploring Language Pedagogy Through Second Language Acquisition Research*. Routledge, 2014.
63. East M. *Task-Based Language Teaching from the Teachers' Perspective*. John Benjamins Publishing, 2012.
64. Fotos S., Ellis R. Communicating About Grammar: A Task-Based Approach. *TESOL Quarterly*. 1991. Vol. 25, № 4. P. 605–628.
65. Leaver B. L., Willis J. R. *Task-Based Instruction in Foreign Language Education: Practices and Programs*. Georgetown University Press, 2004.
66. Lee J. F., VanPatten B. *Making Communicative Language Teaching Happen*. McGraw-Hill Education, 2003.
67. Littlewood W. Communicative and Task-Based Language Teaching in East Asian Classrooms. *Language Teaching*. 2007. Vol. 40, № 3. P. 243–249.
68. Littlewood W. The Task-Based Approach: Some Questions and Suggestions. *ELT Journal*. 2004. Vol. 58, № 4. P. 319–326.
69. Long M. H. A Role for Instruction in Second Language Acquisition: Task-Based Learning. *TESOL Quarterly*. 1985. Vol. 19, № 4. P. 607–622.
70. Long M. H. *Task-Based Learning and the Role of Input*. *TESOL Quarterly*. 1989. Vol. 23, № 4. P. 607–617.
71. Long M. H. Positioning Task-Based Language Teaching. In M. Ahmadian & M. J. Tavakoli (Eds.), *Recent Perspectives on Task-Based Language Learning and Teaching*. De Gruyter Mouton, 2017. P. 3–23.
72. Long M. H. Problems in SLA. *Language Learning Monograph Series*. Wiley-Blackwell, 2007.
73. Long M. H., Norris J. M. *Task-Based Teaching and Assessment*. In M. Byram (Ed.), *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*. Routledge, 2000. P. 597–600.
74. Nation I. S. P. *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge University Press, 2001.

75. Nunan D. *Designing Tasks for the Communicative Classroom*. Cambridge University Press, 1989.

76. Nunan D. *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press, 2004.

ДОДАТОК А

Зміст доекспериментального тестування на рівень англомовної лінгвістичної
компетентності в учнів старших класів

1. Choosing the correct option

In each sentence provided, select the correct option to complete the sentence.

- The report must be submitted...
  - a) before the deadline
  - b) until the deadline
  - c) by the deadline
- They insisted...
  - a) on revising the terms
  - b) to revise the terms
  - c) for revising the terms
- We couldn't proceed due to...
  - a) unforeseen circumstances
  - b) unforeseen circumstance
  - c) unforeseen circumstantial
- He was accused...
  - a) to have violated the policy
  - b) of having violated the policy
  - c) for violating the policy
- The team has been working...
  - a) around the clock
  - b) throughout the clock
  - c) during the clock

2. Creating complex sentences

Create sentences using the given words. Pay attention to grammar and meaning.

- (we / reschedule / the meeting / unexpectedly / due to / weather conditions)
- (by / deadline / not / task / completed / they / manage / the)
- (significant / achievements / recognized / were / during / conference / last / the)
- (expected / earlier / to / arrive / train / the / was)

- (to delegate / responsibilities / failure / impact / significant / on / performance / can)

3. Choosing advanced synonyms

List synonyms for the given words, considering their context.

- **Important:** _____
- **Suggest:** _____
- **Response:** _____
- **Quick:** _____
- **Cancel:** _____

Provide at least three synonyms for each word, considering stylistic differences.

4. Filling in the blanks in more complex sentences

Incorporate the correct articles (a, an, the) into the following sentences.

- We had _____ insightful discussion about the company's future.
- She received _____ honorary award for her contributions.
- The team is preparing for _____ upcoming presentation.
- _____ Vice President of the company will join us shortly.
- During _____ break, we discussed potential strategies for collaboration.

5. Identifying and correcting errors

Identify and correct grammatical mistakes in the sentences. Explain the corrections.

- Neither of the options are suitable for our needs.
- The feedbacks we received were overwhelmingly positive.
- He hasn't finished the task because he don't understand the instructions.
- She is one of the best employee in our department.
- If you would have arrived earlier, you would have caught the meeting.

ДОДАТОК Б

Зміст доекспериментального тестування на рівень письмової англомовної комунікативної компетентності в учнів старших класів

1. Write a short argument on the topic "Why is it important to learn foreign languages?" Use at least three points to support your opinion.
2. Read the following situation: A colleague has been consistently missing deadlines. Write a response to address this issue, including at least three suggestions for improvement.
3. Continue the following story. Your answer should contain at least 100 words: "In a small town where everyone knew each other, a mysterious traveler suddenly appeared...".

ДОДАТОК В

Зміст доекспериментального тестування на рівень усної англомовної комунікативної компетентності в учнів старших класів

Task 1: Individual Response (Monologue)

Description: The student is given a topic to speak about for 2 minutes. Afterward, the teacher asks a few follow-up questions.

Topic:

"Describe a memorable event that changed your perspective on something important. You should say:

- *What the event was and when it happened.*
  - *Who was involved in the event.*
  - *How it influenced your perspective.*
- And explain why this event was significant to you."*

Task 2: Discussion on an Abstract Topic (Interactive Dialogue)

Description: The teacher engages the student in a discussion on a topic related to an abstract or societal issue. The discussion lasts for 4-5 minutes.

Topic:

"Do you think technology has improved communication or made it more complicated?"

- *What are the advantages and disadvantages of modern communication tools?*
- *How does technology impact personal relationships?*
- *Do you believe face-to-face communication will become obsolete in the future? Why or why not?"*

Task 3: Role-Playing (Scenario-Based Interaction)

Description: The student is given a situation where they must take on a specific role. The task lasts for 3-4 minutes.

Situation:

"You are organizing a charity event and need to convince a local business owner (the teacher) to sponsor your event. You should:

- *Explain the purpose of the event.*
- *Describe how the sponsorship will benefit their business.*
- *Respond to any concerns or objections the business owner might have.*